

modra pot

Št. 12, september 2009

CPK

prihodkovni centri • 3 - 9

aktualno • 10

Hudi časi za gradbeništvo

zanimivo • 18 - 19

Generacija Y

prometna varnost • 22 - 25

Nadzor vremenskega stanja na cestah

Ali se znamo pogovarjati?

Ugotavljamo, da je vse manj pogovorov ob »kuhinjski mizi«, vse preveč televizije, interneta in odtujenosti, ki jo prinašajo. Pomenijo nam vstop v svet, ki bi nam sicer manjkal, a ne morejo nadomestiti prijazne besede, stiska rok in govornice oči. Ne pozabimo torej še na osebne stike, ko dnevno tipkamo SMS-e in pišemo e-maile.

Komunikacija so naši osebni odnosi, ki izhajajo iz nas in so namenjeni drugim. Da bolje spoznamo sebe, lahko opazujemo kako komuniciramo z različnimi ljudmi in v različnih situacijah. V osnovi je za dobro komunikacijo pomembna empatija – sposobnost živeti se v situacijo drugega. Ko človeka razumemo, lažje komuniciramo z njim in se mu lahko skozi komunikacijo tudi bolj približamo.

Prav tako je dobra komunikacija potrebna in pomembna na delovnem mestu. Pomembno je, da priznavamo drugim njihovo drugačnost. Naše današnje mišljenje oblikujejo naše pretekle izkušnje in naše znanje, zato smo v dojemanih enakih sporočil različni. Najpomembnejše pa je, da imamo vsi iz svojega vidika prav. Posledično se moramo zavedati, da ko brez argumentov negiramo ali kritiziramo mišljenje nekoga drugega, tako zmanjšujemo vrednost njegovemu znanju in izkušnjam. Le-te pa so za vsakega posameznika izjemno pomembne, saj so njegove lastne in to pogosto jemljejo kot osebno žalitev.

Za uspešne odnose in komunikacijo velja načelo vzajemnosti, ki nas uči, da je pomembno tako dajati kot sprejemati. Torej, da znamo poslušati izpovedi

drugih in da tudi mi z drugimi delimo svoje izkušnje, da pomagamo sodelavcem in znamo poprositi za pomoč, ko jo potrebujemo. Pomislimo samo, koliko poguma od nas zahteva, da izrečemo opravičilo, a kako lepo je od nekoga slišati priznanje, da je naredil napako in se nam opravičuje... kje je tu vzajemnost?

Vsak ima pravico do izražanja svojih mnenj, vendar nima pravice, da svoje vrednote, misli in ideje vsiljuje drugim. Prav je, da poslušamo protiargumente in jih sprejmemo, če so argumenti razumni, ne pa jih že takoj negiramo. Za dobro komunikacijo naj bi vsi bili sposobni sprejemati možnost, da ima lahko tudi sodelavec prav, če je to sposoben podkrepiti z argumenti.

Vzemimo si čas za pogovor s sodelavcem, izmenjajmo mnenja, predvsem pa poslušajmo drug drugega. Velikokrat kratek pogovor, izmenjava mnenj in stališč, hitreje razreši morebitno težavo, ki je nastala. Pa še spoznamo se bolje.

Prav gotovo so tudi pikniki CPK prava priložnost za druženje, pogovor in spoznavanje novih obrazov sodelavcev. Izkoristimo vsako priložnost za druženje.

Vedno znova iščemo pogovore z našimi bližnjimi, kajti pogovor je edini most med ljudmi.

(CAMUS)

Tanja Mejak
Poslovna asistentka

PC Kamnolom Razdrto

Od začetnega do končnega cilja

Postopki pridobivanja dokumentacije za izvajanje del pri pridobivanju kamenine v kamnolomih so težavni in dolgotrajni.

Večina ljudi ve, da se v kamnolomih melje in seje pesek in da se ga lahko uporabi za malto, beton ali asfalte, ni jim pa poznan postopek pridobivanja dokumentacije in dovoljenj ter priprava kamenine za proizvodnjo, to je mletje.

Za proizvodnjo raznih peskov in drobljencev v kamnolomih je nujno potrebna odminirana kamenina, ki jo dobimo z miniranjem raščene stene na etažah v kamnolomu. Pred uporabo raščene kamenine moramo pridobiti veliko predhodnih dovoljenj in izvesti potrebna predhodna dela.

Najprej je potrebno biti lastnik zemljišča in pridobiti dovoljenje za raziskave nahajališča. Z globinskim vrtanjem do želene globine se na več mestih bodočega pridobivalnega prostora odvzame vzorce kamenine, ki jo v laboratoriju analizirajo in ugotovijo kvaliteto in ustreznost materiala za uporabo v gradbeništvu. V kolikor kamenina ustreza, se lahko prične z zbiranjem in urejanjem dokumentacije.

Sledi izdelava raznih študij - vplivov na okolje, presoje vplivov na okolje, izdelava prostorskih aktov in planov ter potrditev le-teh na občinski upravi.

Vse skupaj je popestrjeno s pridobitvijo raznih soglasij (lokalnih skupnosti, kulturnih, vodovarstvenih, gozdnih zavodov).

S pridobitvijo lokacijske informacije se prižge zelena luč za pridobitev koncesijske pogodbe, ki jo izda pristojno Ministrstvo za gospodarstvo RS.

Pridobitev koncesije je osnova za izdelavo tehnične dokumentacije in projektov.

Na podlagi raziskav in velikosti pridobivalnega prostora se izdela elaborat Klasifikacije in kategorizacije zalog in virov tehničnega kamna. Elaborat mora potrditi Komisija za ugotavljanje zalog in virov mineralnih surovin na Ministrstvu za gospodarstvo RS.

Sledi izdelava Rudarskega projekta za izvajanje del, ki je prav tako revidiran in potrjen s strani pristojne komisije.

Po predložitvi vseh projektov in soglasij izda Upravna enota pristojne občine **DOVOLJENJE ZA IZKORIŠČANJE KAMNA IN IZVAJANJE RUDARSKIH DEL.**

Na podlagi tega dovoljenja in odgovorne osebe, ki opravlja posle tehničnega vodje del, se ob prigravitvi del lahko začne z deli pridobivanja kamenine.

Glede na obseg študij, soglasij, projektov in potrebnih dovoljenj ter zapletenosti postopkov pri pridobivanju le-teh, mine od ideje pa do pričetka z deli od pet do osem ali več let, zato se v sedanjem času novi kopi le redko odpirajo.

Pred začetkom pridobivanja ustrezne kamenine so potrebna tudi razna dela, odvisno na kakšnem terenu leži pridobivalni prostor. Izdelati je potrebno dostopne poti, izvesti posek gozda, odstraniti vrhnji humusni del zemljine in šele takrat se začne z deli vrtanja in miniranja.

To pa še ni vse. Za pridobivanje in predelovanje kamenine je potrebno imeti ustrezno mehanizacijo ter postrojenje s pripadajočo opremo za drobljenje in sejanje kamenine na ustrezno granulacijo.

Celoten postopek pridobivanja dovoljenj (lokacijsko, gradbeno... do uporabnega dovoljenja) se ponovi, če hočemo postaviti postrojenje za predelavo.

Ob izvajanju del se vse skupaj nadgrajuje s predpisanimi pregledi opreme, strojev, kontrolami kvalitete proizvodov in okoljevarstvenimi monitoringi.

Ob zaključku vsakega leta je potrebno na Ministrstvo za gospodarstvo RS priglasiti izkopane količine materialov, na podlagi katerih Ministrstvo izda odločbo za plačilo koncesijske dajatve.

V prispevku je le delno in na grobo opisan postopek in težave, ki spremljajo izvajanje del v kamnolomih, v podrobnosti pa se spuščamo samo tisti, ki smo po službeni dolžnosti na to neposredno ali posredno vezani.

Dušan DELAK
Vodja PC kamnolom Razdrto

PC Gradnje

Ne bom pisal o gospodarski krizi, saj o njej lahko berete in slišite vsak dan. Prav v takem času CPK, med nekaj manjšimi objekti, izvaja oziroma sodeluje na treh večjih in zahtevnejših projektih v sklopu Darsove izgradnje. Obvozna cesta mimo naselja Draginja je sedaj v Fazi zaključevanja, južna ankaranska vpadnica je izvedena do nivoja nasipov in je v Fazi konsolidacije, tako da bomo pričeli z izvedbo pogodbenih del predvidoma proti koncu leta, medtem ko se na HC Koper - Izola dnevno spreminja videz Kopr

ob ulici Vena Piona, saj so tam dela v zaključni Fazi.

Ob obalni cesti proti Izoli, na priključku Krožne ceste, pa nastaja ogromna, kar 150 m dolga ter ponekod preko 20 m visoka, sidrana konstrukcija.

Po izgradnji treh AB sidranih zidov se je v lanskem letu, po prvotnih projektih, pristopilo k izvedbi izkopov za kamnite obložne konstrukcije pod temi zidovi. Zaradi neugodne geološke sestave hribinske osnove je takrat prišlo do nekontroliranih zrušitev, kar je izgradnjo objekta zavleklo za dobrega pol leta, da so se dopolnili projekti in izvedle dodatne raziskave zemljišča.

Te dopolnitve projekta so tako velike, da sedaj ščitimo brežino nad celotnim odsekom trase. Izvajajo se sidra dolžine tudi preko 30 m, ki so bila po prvotnem projektu dolga le do 15 m. Obloga spodnjega dela zidu poteka po zaporedju: izvedba izkopa terena do globine 3,5 m, izvedba betonske vertikalne grede, izdelava sidranja grede, betoniranje vmesnih prostorov med gredami z drenažnim in zaščitnim betonom, izvedba drugega nivoja izkopa terena do globine 3,5 m, izvedba podaljšanja betonske vertikalne grede, izvedba horizontalne grede kot temelja za kamnito oblogo, izdelava drugega sidranja grede, betoniranje vmesnih prostorov med gredami z drenažnim in zaščitnim betonom, izvedba kamnite obloge do višine 6,5 m.

Zgodba in njen potek se je v celoti ponovila pri izvedbi spodnje polovice obložne konstrukcije.

Ker je tehnološki postopek zelo zapleten in vezan na precej različnih zaporednih korakov, se je pri tovrstnih delih treba dobro organizirati, da ne prihaja do zamud in posledično neefektivnih ur. Predvsem pa je potrebno dati velik poudarek na varno delo in čisto delovno okolje.

Glede na aktivnosti na tem delovišču, predvidevam, da bomo v naslednji izdaji našega časopisa lahko že videli ta, za naše podjetje referenčni objekt, v zaključni fazi izvedbe.

Igor GRMEK
Vodja PC Gradnje

PC Asfaltna baza Senožeče

Poletje se počasi pospavlja od nas in lepih sončnih dni, ki jih letos res ni manjkalo, bo vse manj. Na asfaltni bazi Senožeče je bilo tudi poletje kar delovno, prenovili smo vse notranje prostore upravne stavbe vključno s stavbnim pohištvom. V planu, ki smo si ga zastavili, nam je ostalo še kar nekaj nedokončanega dela.

Eno večjih del je izdelava konstrukcije za nadstrešek kontejnerja na tehnicah, ki se v poletnih dneh segreje do vrtoglavih temperatur. Delo v kontejnerju postane zaradi tega zelo težko. Proizvodnja je letos, v primerjavi z lanskim letom v istem obdobju, nekoliko večja. Proizvedli smo 40.907 t raznih asfaltnih mešanic, kar je za 5,5 % več kot v lanskem letu. To je vzpodbuden podatek, če se zavedamo težkih časov, posebno v gradbeništvu.

V septembru bomo obiskali sejem proizvajalca asfaltnih baz Benninghoven, ki praznuje častitljivih 100 let proizvodnje. Vse utrinke in novosti vam bom predstavil v naslednji izdaji našega glasila.

Matjaž MANKUČ
Vodja PC Asfaltna baza

PC kamnolom Črni Kal

V PC Kamnolom Črni Kal v poletnih mesecih beležimo nekoliko manjšo prodajo materialov v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Razlogov za to je več. Glavni je seveda recesija, ki je močno prizadela marsikatero podjetje. Poleg tega smo izgubili dolgoletnega in pomembnega odjemalca zaradi formalnih težav. Vendar se trudimo ponovno vzpostaviti sodelovanje. V teh težkih časih je konkurenca še hujša in skrb za stranke toliko bolj občutljivo področje našega dela in dobrih poslovnih odnosov.

Kljub zmanjšani prodaji se je proizvodnja kamnoloma v primerjavi z enakim obdobjem lani povečala za skoraj 40 %. Predvsem izstopa proizvodnja tampona in nasipnega materiala za potrebe lastnih gradbišč.

Pohvalimo se lahko z novimi gumami na starejšem nakladaču Caterpillar. Stare so bile zelo izrabljene. Gume so bile zamenjane prvič v enajstih letih, sedem let je nakladač delal na etaži v ostrem kamnu brez verig. To že nekaj pove, da je Michelin Mine guma vrhunske kvalitete, zato smo tudi nove naročili enake. Naložba je bila precejšnja, a za ceno se skriva kvaliteta.

Obnovili smo zunanost upravne stavbe. Fantje so jo temeljito zaščitili in prebarvali. Kljub dotrajanosti je na zunaj videti kot nova.

Načrtujemo namestitve kamer za video-nadzor kamnoloma, da bi preprečili kraje goriva, ki so se nekajkrat zgodile v času, ko kamnolom ne obratuje. Območje bomo tudi zaprli, saj je nevarno in ni prav, da bi bilo vsakomur dostopno.

Poleti smo bili na načrtovanih dopustih, se naužili poletnega zraka in si nabrali novih moči za jesen.

Branko SOSIČ
Vodja PC Kamnolom Črni Kal

PC Mehanizacija

Do sedaj sem večinoma pisal o splošnih in specifičnih problemih vezanih na delo v PC Mehanizacija. Tokrat sem se odločil, da bom v duhu recesije napisal nekaj o zniževanju stroškov.

Ekonomična in ekološko neškodljiva vožnja s tovornimi vozili in delo s stroji z diesel motorji

Mogoč je doprinos voznikov in strojnikov k bolj ekonomični vožnji, ekološko manj škodljivi. To nam omogočajo sodobni, tehnično močno razviti motorji in konstrukcija vozil in strojev.

Upoštevajoč priporočila lahko dosežemo naslednje: zmanjšamo porabo goriva, preprečimo okvare, povečamo varnost v prometu, ohranimo vrednost vozila ali stroja, povečamo povprečno hitrost vozila, zmanjšamo stroške vzdrževanja in manj obremenjujemo okolje.

Nova Filozofija vožnje

Zmanjšajmo obrate motorja – povečajmo njegovo moč

Najbolj ekonomično delovanje diesel motorja je pri 50 do 60 % nominalnega števila vrtljajev motorja in okoli 70 do 90 % polne obremenitve motorja. Zaradi tega je treba pri normalni vožnji motor izkoristiti s polno močjo, vendar v področju zelenega polja merilca vrtljajev, kjer je vrtilni moment motorja največji in poraba goriva najmanjša.

Vozimo z nizkimi vrtljaji motorja, kjer je le mogoče, veliko moč uporabimo, kjer pogoji to zahtevajo.

Ko je potrebna velika moč motorja za vožnjo v klanec, prehitevanje, vključevanje v promet, je čas pomembnejši od trenutno večje porabe goriva.

Znano je, da je moč diesel motorjev odvisna od količine vbrizganega goriva, medtem ko je pri bencinskih motorjih odvisna od količine vsesanega kisika.

Vožnja v zelenem področju vrtljajev motorja

Pomembni učinki ekonomične vožnje se odražajo pri spremljanju obratomena vozila in poslušanju glasnosti motorja.

Spreminjajmo hitrost menjalnika, le če je potrebno, naj motor "vleče". Vsako prestavljanje prestav pomeni izgubo časa, padec vlečne sposobnosti, večjo porabo goriva, obrabo sklopke in menjalnika.

Preskakujmo prestave, kjer je le mogoče

Običajno imajo tovorna vozila osem prestav, zato pri menjavi navzgor (vožnja iz mirovanja), ali pri prestavljanju navzdol (vožnja po klancu navzdol, pred ovinki), omogoča tak menjalnik preskakovanje prestav, pri tem prihranimo čas zaradi manjših prekinitev pogona. Reducirane prestave na daljših enakomernih vzponih uporabimo zato, da motor čim več časa deluje enakomerno, v področju ekonomične vožnje, to je v področju zelenih vrtljajev.

Sinhroniziran menjalnik

Ni potrebno dvakratno stiskanje sklopke in s tem uporaba "medgasa". Tak način je potreben pri nesinhroniziranih menjalnikih - Fuller, čeprav imajo skoraj vsa sodobna vozila sinhroniziran menjalnik, se še vedno najde kupec, ki želi menjalnik brez sinhronov, ki ima tudi nekatere prednosti, predvsem manjšo obrabo in za dela v kamnolomih ter zunanji izkopi. Hitrejše prestavljanje skrajša prekinitev vlečne sposobnosti motorja in s tem manjšo porabo goriva.

Predvidljiv način vožnje

Enakomerna vožnja

Vozimo čim bolj enakomerno, v najvišji možni prestavi, kar poveča povprečno hitrost in zmanjša porabo goriva. Zračni odpor vozila med vožnjo in od njega odvisna poraba goriva se večja s kvadratom hitrosti.

Ne ustavljajmo po nepotrebem

Ne ustavljajmo po nepotrebem, če se približujemo semaforju ali oviri na cesti, pustimo, da vozilo "rola", in ustavimo, če je potrebno, kar bo prispevalo k večji povprečni hitrosti, manjši porabi goriva in manjši obrabi sklopov vozila in zavor.

Izogibajmo se nepotrebem zaviranju

Pri vsakem zaviranju se kinetična energija in energija gibanja vozila spreminja v toploto. Ta energija se pri ponovnem speljevanju ali pospeševanju obnovlja z energijo goriva. Za pospeševanje tovornjaka s skupno maso 26 t, od 0 do 60 km/h, porabimo 0,35 l goriva, kar na dnevnem, mesečnem, letnem nivoju, pomeni veliko količino goriva.

Ekonomično zaviranje

Namesto z zavoro zavirajmo z motorno zavoro, bez strahu, da bi pri sodobnih motorjih prišlo do poškodbe tesnil ali dviga temperature motorja.

Koriščenje zaleta

Ko se spuščamo po klancu navzdol pred ravnino spustimo zavoro, seveda, če razmere in preglednost to dovoljujejo in s tem izkoristimo energijo zaleta, poraba goriva se zmanjša, ravno tako obraba zavor.

Pravočasno spuščanje plina

Če se približujemo semaforju, oviri na cesti, izhodu iz avtoceste, postopno omejevanje hitrosti, pravočasno spustimo plin, ker bo vozilo zaradi lastne mase opravilo daljšo pot brez porabe goriva in obrabe zavor. Tovorno vozilo na ravni cesti bo od takrat, ko spustimo plin, prevozilo še 800 m poti.

Vožnja v slabem vremenu, dežju in snegu

Zaradi upora vode, posebno tam, kjer so izrazite kolesnice, se bo poraba goriva ob enaki tehniki vožnje povečala za 7 %.

Tempomat

Vsa vozila, ki imajo tempomat, naj ga maksimalno uporabljajo, saj z njim dosežemo enakomerno vožnjo in s tem manjšo porabo goriva.

Tlak v pnevmatikah

Pnevmatike ustvarjajo kotalni odpor, zato zmanjšan tlak v pnevmatikah povzroči večji kotalni upor, ki poleg večje obrabe pnevmatik povzroči tudi večjo porabo goriva. Predpisan tlak v pnevmatikah se pri večini tovornih vozil giblje okoli 8 barov, za 1 bar manjši tlak pomeni do 5 % večjo porabo goriva. Zato tlak v pnevmatikah redno kontrolirajmo, minimalno enkrat mesečno.

Prosti tek motorja

Pri daljšem postanku ne pustimo motorja v prostem teku, saj poleg nepotrebne onesnaževanja okolja pomeni tudi nepotrebno porabo goriva, ta znaša od 1,5 pa do 2 l/h.

Še se bi dalo pisati o ekonomični vožnji, vendar, če bomo upoštevali le napisano, bomo že bistveno prispevali k ekonomični vožnji.

Podobni pogoji veljajo tudi za osebna vozila, ki imajo vgrajen sodoben dieselski motor - POSKUSIMO!

Roman RIJAVEC
Vodja PC Mehanizacija

Obnova voziščne konstrukcije AC Razdrto – Senožeče

Pri zaključnih delih za otvoritev HC Razdrto - Vipava je bilo zaradi priključitve nove hitre ceste preko Rebernic na cestninsko postajo Nanos potrebno zapreti priključne krake na razcepu Razdrto. Zapora je omogočila lažjo izvedbo sanacije podvoza na kraku Nova Gorica – Ljubljana in obnovo voziščne konstrukcije od viadukta Goli Vrh do podvoza, ki je bil v obnovi.

Izvedbo obnove podvoza in voziščne konstrukcije smo delali s partnerjem SCT d.d.. Dela na obnovi podvoza je izvedel SCT, mi pa vsa ostala dela na vozišču skupaj z asfalterškimi deli na podvozu v skupni dolžini 1 km.

Na vozišču smo izvedli lokalne sanacije obstoječih asfaltnih plasti. Po računskem preverjanju nosilnosti plasti smo namesto predvidene ene plasti asfalta, dodatno vgradili še nov vezni sloj, ki bo bistveno podaljšal življenjsko dobo vozišča. Zamenjali smo stare jeklene varnostne ograje z novimi, močnejšimi in naredili novo talno signalizacijo z vročo plastiko.

Pri izvedbi zapore smo morali nalepiti in kasneje odlepiti skoraj 5 km rumenih začasnih črt ter najprej odpreti, nato pa zapreti, dva časna prehoda čez sredino.

Naša dela smo opravljali v juliju. Rok za izvedbo je bil 40 dni, vendar so bila naša dela strnjena v krajše časovno obdobje. Na začetku smo čakali, da so se izvedla dela pri vgrajevanju telekomunikacijskih inštalacij na odstavnem pasu, proti koncu roka pa smo bili vezani na dokončanje sanacijskih del na podvozu, ki jih je izvajal naš partner.

Dela smo končali v predvidenem roku. Želim se zahvaliti našim delavcem, ki so ves čas delala usklajeno, zanesljivo, natančno in profesionalno, tudi v tistih dneh, ko ostali počivajo.

Stojan NATLAČEN PENKO
Vodja oddelka za kakovost

Komerciala - 3/4 2009

Pa se je vroče in kar naporno poletje prevesilo v zadnje, prijetno tople dneve, ki nas še ločijo od koledarske jeseni. Kriza, ki je tako medijsko predstavljena in najbolj vroča tema mesece in mesece, ne glede na vremenska obdobja, pa ne pojenja. V komerciali jo kar občutimo, a ne tako, da ne bi imeli dela, temveč predvsem v prizadevanjih, da bi se približali nizkim cenam, ki trenutno vladajo na trgu, saj se na odpiranjih javnih naročil pojavljajo najrazličnejši izvajalci, od tistih manjših do večjih, skoraj z vseh koncev Slovenije in to z dumpinškimi cenami.

Od januarja do konca avgusta smo pripravili in oddali 59 javnih naročil (naročniki DARS, Direkcija Republike Slovenije za ceste, Mestna občina Koper, Občina Pivka, Občina Postojna, Občina Ilirska Bistrica...), 60 povabil oziroma naročil malih vrednosti (naročniki Direkcija Republike Slovenije za ceste, Mestna občina Koper, Občina Pivka, Občina Postojna, Občina Ilirska Bistrica...) in 478 povpraševanj raznih posameznih naročnikov (fizične osebe, podjetja...). V avgustu smo po pogajanjih podpisali koncesijsko pogodbo za redno vzdrževanje z Direkcijo Republike Slovenije za ceste za dobo treh let.

Smo se pa okrepili, kadrovsko in drugače: gospa Barbara se je »vrnila« v komercialo in z njo delo, ki je povezano s podizvajalci, gospa Simona, ki predstavlja zdaj dva v enem, in nas bo kmalu za določen čas zapustila, da bi se posvetila novemu članu družine, gospod Jakob, ki je po zaključenem študiju okrepil komercialo in ji znižal starostno povprečje.

Konec avgusta je preteklo leto in pol, odkar sem se pridružila tej ekipi in mislim, da smo dober tim. Popolnoma normalno pa je, če včasih pride do trenutkov, ko imamo občutek, da ne bomo zmogli, da ne bo šlo. Zato pa je potem občutek, predvsem da nisi sam, ko take trenutke premagamo, še toliko lepši in tudi težke stvari postanejo lažje, če jih rešujemo kot tim.

Suada MURATOVIĆ
Komerčialistka

Operativni kontroling

V času od izdaje prejšnjega glasila so v operativnem kontrolingu nastale organizacijske spremembe na področju priprave dela, ki smo jo prenesli v marketing. Tako smo se odločili zato, da bi v marketingu združili in lažje obvladovali različne faze projektov. Ali bo sprememba prinesla želene rezultate, bo pokazalo naslednje obdobje, v katerem bomo učinke analizirali.

Na področju izdelave pokalkulacij objektov se je v tem vmesnem obdobju zgodil velik premik. Zaključen je proces izdelave programa in koncepta izdelave pokalkulacij, tako da je v največji možni meri omogočen realni prikaz stanja na gradbiščih. Pripravljena je oblika abc analize in pokalkulacije za vodje gradbišč, tako da bodo pravočasno dobivali smernice za svoje delo.

Lahko ugotovimo, da smo končno dobili koristno orodje za ugotavljanje lastne učinkovitosti. Želja dobiti takšno orodje, ki bo smerokaz za pravilne poslovne poteze, je bila v družbi velika in v preteklosti je bilo vloženega veliko truda in časa za realizacijo. Pravilni pristop in upoštevanje specifičnosti postopkov, ki se pojavljajo v gradbeništvu, je bil ključ do uspešno zaključenega procesa, ki bo bistveno pripomogel k nadaljnjemu uspešnemu delu družbe.

V preostanku letošnjega poslovnega leta nas, glede na stanje v gospodarstvu, čaka še veliko naporov za uspešno realizacijo vseh zastavljenih ciljev, zato bo potrebno še nadgrajevati že tako dobro sodelovanje med enotami.

To sodelovanje mora temeljiti na medsebojnem zaupanju in na doseganju skupnega cilja, ki je uspešno poslovanje družbe.

Vlado ŠVAB
Kontroler operative

So hudi časi za gradbeništvo ali tudi za CPK?

Ob vsakodnevnem informacijskem drilu o »gospodarski krizi« se včasih sprašujem ali so zares nastopili taki časi, ki se jim ne bomo mogli postaviti po robu in ali nikoli ni bilo v gospodarstvu tako hudo kot sedaj.

Kje pa, »krizni časi« so bili in se bodo gotovo še pojavljali, ker je to nenazadnje povsem naravna evoliucijska pot v vseh okoljih in družbah. Problem nastane takrat, ko se kriza naseli v glave ljudi, ki se še vedno oklepajo teze: »Bodo že drugi poskrbeli za nas«. To me spominja na čase, ko so se tolažili z besedami »tako je Bog hotel«, ko se jim je kaj hudega zgodilo, pa čeprav je bilo to povsem predvidljivo.

Žal danes ni in ne more biti tako, saj je apatičnost pogubna tudi za vse ostale, ki odgovorno opravljajo svoje delo in jim tudi za družbo oziroma njegov obstoj in razvoj ni vseeno.

Pa pogledimo kaj se dogaja v naši »hiši«. Dela imamo dovolj, delovnih rokov in glav tudi. In kaj pogrešam?

Samo malo več zdrave pameti, manj omejenosti v okviru svoje enote, več medsebojnega sodelovanja, več pripravljenosti pomagati in svetovati sodelavcem, reševati težave sproti, in ne samo takrat, ko se nakopičijo...

Žal se pri nas se še vedno prevečkrat dogaja nasprotno. Nekateri imajo v podzavesti vgrajen obrambni mehanizem za svojo indiferenčnost, ki se odraža v zvrčanju krivde in odgovornosti na druge.

»Gospodarska kriza« bo tudi v CPK poskrbela za to, da bomo pozabili staro prakso, združili moči in opravili vsak svoje delo. Moj cilj in cilj večine v CPK je prav gotovo doseči, da bo CPK ne samo preživel trenutno gospodarsko krizo, pač bo iz nje izšel močnejši, bolje organiziran in da bodo vsi zaposleni ohranili delo.

Za doseg tega cilja pa smo odgovorni in zadolženi prav vsi zaposleni v CPK. Verjeti moramo v to in s svojo odgovornostjo prispevati k uspešnem poslovanju.

CPK dosega tudi nezanemarljive tehnične dosežke na svojem področju. Tega prav zagotovo ne smemo spregledati in zanemariti. O tem več v naslednjem glasilu.

Edo Franetič

Pomočnik direktorja za tehnično področje

Uspešni ljudje opravljajo svoje delo z navdušenjem.

Pesnik Waldo Emerson je nekoč dejal: vse velike stvari so bile narejene z navdušenjem. Ne glede na to za kakšno delo gre, veliko ali majhno, daj svoje najboljše. Veliki umetniki so vložili svoje najboljše, ne glede na številčnost svoje publike.

Uspešni ljudje krepijo svoje spretnosti.

Nikoli se niso nehali razvijati, rasti, učiti, izboljševati. Potrebno je več kot samo želja biti dober, potrebno je biti spreten. Če je sekira topa in jo kdo nenabrušeno vihti, mora napenjati moči; bolje je uporabiti modrost.

Uspešni ljudje držijo svojo besedo.

Oni so zanesljivi. Lahko računamo s tem, da bodo to, kar so obljubili tudi naredili. Uspešni so, ker so pošteni ljudje v današnjem času redki. Zanesljivost premaga nadarjenost na dolgi rok. Marsikdo sreča človeka, ki je dober, kdo pa najde človeka, ki je zvest?

Uspešni ljudje ohranjajo pozitiven odnos.

Tudi pod pritiskom, ali v trenutku sprememb, v težkih pogojih, si ne dovolijo, da postanejo negativni. Nergači nikoli ne uspejo v ničemer – razen v pritoževanju.

Uspešni ljudje naredijo več od pričakovanega.

To je skrivnost vsake uspešne osebe. Nikoli ne boš uspešen, če boš naredil samo to, kar zahtevajo od tebe.

Roman Dudine, geodet

Na CPK sem kot geometer zaposlen od leta 2001, sicer pa sem v podjetju prisoten že od leta 1996, ko sem kot štipendist opravil svojo prvo prakso.

Da bom nekoč delal v gradbeništvu, sem vedel že kot otrok, saj me je od nekdaj privlačilo vse, kar je povezano z gradnjo. Kot majhen deček sem navdušeno opazoval ceste in mostove ter gradil gradove iz peska. Po končani osnovni šoli sem kolebal med srednjo gradbeno šolo v Ljubljani in koprsko gimnazijo; slednja je zmagala, a le zaradi bližine doma.

Svojo mladostno željo sem nato končno uresničil z vpisom na gradbeno Fakulteto v Ljubljani. Po spletu okoliščin sem namesto gradbeništvja sicer izbral smer geodezija, česar pa nisem nikoli obžaloval. V svojem poklicu namreč zares uživam.

Glede na to, da sem na CPK edini geometer, je moje delo še toliko bolj obsežno. Seveda se zavedam odgovornosti, ki jo nosim kot edini geodet na CPK, saj je prav moje delo dejansko osnova za vsa ostala dela na gradbiščih. Če se lahko nekoliko pošalim, se vse začne z mano ... Prav jaz sem namreč tisti, ki zakoliči traso, kjer bo potekala cesta, oziroma kjer bodo zgradili potrebno komunalno infrastrukturo ali kakšen drugi (tudi premostitveni) objekt, ki sodi v sklop nizkih gradenj, s katerimi se ukvarjamo na CPK.

V zadnjem obdobju mi je bila v poseben izziv zakoličba dveh zares zahtevnih objektov, in sicer podpornih zidov na Moletu (Krožna cesta) in v ulici Vena Pilona.

S takšnim načinom gradnje se namreč v svoji več kot desetletni praksi še nisem srečal. Zaradi precejšnje plazovitosti terena in izredne velikosti objekta je bilo namreč potrebno podporni zid graditi v ravno obratni smeri, kot smo bili do sedaj navajeni – od zgoraj navzdol. Če bi se lotili klasične gradnje, torej od temeljev navzgor, bi imeli velike probleme pri gradnji, saj je zid ponekod visok skoraj 20 metrov.

Moj delovni dan se začne ob 7. uri zjutraj in traja vsaj do 15. ure na terenu (po vsej južni Primorski, od Postojne do Ilirske Bistrice in koprskega konca), nato pa me čakata še najmanj dve uri pisarniškega dela, ki ga običajno opravi doma. Moram pa povedati, da bi se lahko moj delovni dan na terenu še bolj zavlekel, če ne bi imel ob sebi tako dobrega Figuranta, kot je Dragutin Leček, ki se mu ob tej priložnosti tudi javno zahvaljujem za kakovostno opravljanje dela.

Intervju z Marinelo Tomšič Kompara in Jakobom Saksido

Marinela in Jakob pozdravljeni!

Kako sta? Imata rada poletje?

Marinela: Sem super, jaz sem vedno super. Samo pomislite koliko ljudi živi v bistveno težjih razmerah. Zato se mi vedno zdi, da sem super. Kar se tiče poletja... sem bolj zimski človek. Rada imam sneg, mogoče zato ker sem rojena sredi zime. Če pač malo zebe, se človek bolj obleče in pomisli na kaj toplega in prijaznega, pa je tudi zima bolj topla.

Jakob: Super. Bil bi nor, če ga ne bi imel, haha.

Sta še »novinca« v naši družbi, Marinela pri nas ste se zaposlili kot kontrolerka poslovanja, Jakob pa kot pripravnik na delovnem mestu odgovorni vodja del manj zahtevnih gradbišč. Kako se počutita? Prvi vtisi?

Marinela, se je bilo težko odločiti za zamenjavo delovnega okolja?

Marinela: V bistvu nimam nikakršnih težav z zamenjavo delovnega okolja ali okolja na sploh, lahko bi se odselila kamorkoli, samo da so moji najdražji z menoj. Ne navežem se na okolje ampak na ljudi, kar se pa v službenem okolju ne dogaja. Prvi vtisi so pozitivni, veliko bo dela, možgani bodo polno zaposleni in to je bistveno.

Jakob: Prvi vtisi so čudoviti, prijazen kolektiv od katerega se lahko marsikaj novega naučim.

Jakob, bil si tudi naš štipendist, šolanje si zaključil in se prvič zaposlil. Si vedno želel študirati gradbeništvo? kateri so bili tisti poglobitveni razlogi za to? Če bi imel možnost še enkrat izbirati, bi se odločil za enako poklicno pot?

Jakob: Že od malega sem se rad igral z vodo, tako da sem v času izbiranja študija tudi na to pomislil in na koncu izbral vodarstvo in komunalno inženirstvo. Po mojem bi se še enkrat odločil za enako pot prav zaradi širine študija, ki ni omejen zgolj na gradbeništvo temveč tudi na urejanje voda, ravnanja z odpadki, melioracijami in še bi lahko našteval.

Marinela, vi pa ste k nam prišli že kot izkušena strokovnjakinja s področja Financ in kotrolinga. Ste tudi vi vedno želeli delati na področju Financ? Po izobrazbi ste univerzitetna diplomirana ekonomistka, po srednji izobrazbi pa Fizikalni tehnik. Kako to, da niste nadaljevali v tej smeri? Zakaj ravno ekonomija?

Marinela: Fizika je moj hobi. Ko sem se odločala za študij, sem preverjala kakšne so možnosti za delo fizika. V bistvu me je mikala meteorologija. Ker ni bilo nikakršnih izgledov za kako pametno delo, takrat tudi nismo študentje imeli toliko možnosti za študij v tujini, sem izbrala nekaj praktičnega, kot je ekonomija in pustila fiziko za hobi. Pod nobenim pogojem nisem želela postati profesorica fizike na kaki srednji šoli. Še vedno pa sledim razvoju v fiziki, večina mojega branja je o fiziki, predvsem o vesolju in nastanku vesolja in teoriji strun. Praktično pa tudi kdaj pomagam hčerki ali kakemu drugemu šolarju pri reševanju fizikalnih nalog. Fizikalni tehnik pa sem zaradi usmerjenega izobraževanja, prva generacija, ki ni hodila na gimnazijo, ampak na srednjo naravoslovno-matematično šolo. Tista, ki ni imela mature.

Torej, oba sta zadovoljna s poklicno potjo. Imata še kakšne višje cilje v življenju glede izobrazbe? Morda višji cilji glede položaja oziroma delovnega mesta?

Jakob: Glede izobrazbe sem se že odločil, oziroma sem se vpisal na podiplomski študij in čakam na odgovor o vpisu. Za menoj je ena pomembnejših stopničk, sedaj pa razpenjam jadra novim ciljem naproti.

Marinela: Imela sem zelo bogato poklicno pot in sem z njo zadovoljna. Dolgoročno gledano bi želela opraviti še kak dodatni študij ali kot doktorat ali pa kakšno strokovno specializacijo. Imam enoletno specializacijo iz enega majhnega dela pomorskega prava v Londonu in mika me, da bi še kdaj ponovila kaj podobnega. Najbrž kasneje, ko bo hči samostojna. Mogoče še eno Fakulteto.

Če se dotaknemo še malo vajinega osebnega življenja. Marinela, vi ste poročeni in imate 14-letno hčerko. Gre po vaših stopinjah? Bo tudi ona ekonomistka?

Marinela: Hči je nadarjena 14-letna glasbenica, harfistka. Trenutno gre po poti poklicne glasbenice, tudi sama dajem ves svoj prosti čas v to, da ji na tej poti pomagam. Če se bo medtem premislila za gotovo ne bo ekonomistka, zanima jo fizika, kemija, arheologija, samo delo v pisarni ne.

V vlogi za zaposlitev ste zapisali, da ste članica upravnega odbora Mednarodnega Propeler kluba pristanišča Koper in članica izvršilnega odbora Sekcije špediterjev in skladiščnikov pri GZS. Ste še vedno aktivna članica? Kako to, da ste se odločili za članstvo?

Marinela: Iz prvega odbora sem izstopila s prihodom na CPK, tudi zato ker se stvari niso odvijale, kot smo si zastavili pri ustanovitvi in se kot ustanovna članica nisem več videla v vlogi aktivnega člana. Članica sem pa še vedno. V drugem odboru pa sem res še vedno, kar pa ne igra velike vloge, ker v zadnjih letih ni posebno aktiven. Sem tudi članica Društva za pomorsko pravo. Imela sem še nekaj podobnih funkcij tudi na evropskem nivoju, celo podpredsednica sem bila nekaj časa, ampak takrat sem imela več prostega časa. Vedno so me drugi prepričali, da sem nujno potrebna, nisem vedno verjela v to, ampak sem se vseeno potrudila narediti kaj koristnega za širšo skupnost. Če bi se vsi izogibali takim nalogam in dolžnostim, bi bili precej neorganizirani.

Poleg tega ste tudi ljubiteljica umetnosti. Še vedno radi slikate? Ste imeli že kakšno razstavo?

Marinela: Razstave so bile v moji rosnosti, ko sem dobila tudi nekaj nagrad. Zadnja leta se moje življenje vrtilo okrog glasbe, zaradi hčerke, njenih nastopov, tekmovanj, vaj, seminarjev, CD-jev, drugih koncertov, počasi bom morala poskrbeti tudi za njeno promocijo, da bo nekoč lahko prišla do kakšne uporabne štipendije za študij harfe v tujini. Najbrž pa je razlog, da že dolgo nisem nič naslikala tudi to, da nisem doživela nič tako pretresljivega, da bi dobila navdih za sliko. Imam drugih aktivnosti dovolj, tako da tudi časa ni. Sploh pa je bila glasba od malega vedno moj glavni hobi.

Jakob, pred kratkim si spremenil stalno prebivališče, morda zaradi življenja »v dvoje«?

Jakob: Haha, ne ne... s starši smo se preselili na novo lokacijo.

Rad preživljaš prosti čas v naravi. Greš vsako leto taboriti? Kje vse si že bil?

Jakob: Do letos sem bil voditelj pri skavtih, kjer smo vsako leto taborili. Prehodili smo že skoraj vso Slovenijo. Nazadnje smo taborili v Želimljah, kjer je bilo združenje vseh slovenskih skavtov in skavtinj. Najljubše pa mi je bilo v Blokah, kjer sem tudi

spoznal svojo boljšo polovico, haha.

Imaš kakšne hobije, ki te še posebej osrečujejo?

Jakob: Uh, hobijev je kar veliko, predvsem rad jadram. Z ekipo smo osvojili pet zaporednih zmag na pokalu Slovenije.

In še za konec. Jakob, kakšen je bil občutek, ko si diplomiral?

Bi lahko rekli, da ste oba na pravi poti, da uresničujeta življenjske cilje in sta v življenju uspela? Imata kakšen življenjski moto oziroma vodilo, ki se ga še posebej držita?

Jakob: Zadnji teden pred diplomo je bil zelo pester, saj sem lovil še zadnji julijski rok zagovorov. Sedaj sem srečen, da je to za menoj. Mislim, da sem zaenkrat kar na pravi poti, glede mota pa nimam nobenega prav določenega, izberem si pač tistega, ki je najbolj pozitiven.

Marinela: Če bi pri teh letih ugotovila, da sem v življenju uspela, bi mi bilo naslednjih 40 let zelo dolgčas. Vedno je potrebno napredovati. Trenutno se mi zdi, da sem na pravi poti, ampak kaj pa vem, mogoče se mi bo kdaj pokazala druga, boljša pot.

Marinela in Jakob, hvala za vajine izčrpne odgovore in veliko uspeha pri nadaljnjem delu in študiju!

Z Marinelo Tomšič Kompara in Jakobom Saksido se je pogovarjala Mojca Sušnik.

Potrjevanje računov – res le nujno zlo?

Bliža se druga polovica meseca, ko bo na barikade stopil strelski vod FRO¹ in začel preganjati sodelavce, katerim se v nabiralnikih nabirajo nepotrjeni računi.

Še malo, pa bom dopolnila dve leti »bivanja« v CPK-ju. Veliko stvari smo spremenili, dopolnili in izboljšali v tem času, potrjevanje računov pa je ostalo še neosvojena trdnjava. Skušam razumeti, zakaj je to tak problem.

Potrjevanje računov je proces, ki se v podjetju odvija vsak dan. Resnično še ni bilo dneva, ko v družbo ne bi prispel vsaj en račun. Gre za proces, ki obremenjuje vse oddelke v družbi. Na srečo imamo odličen informacijski sistem, ki nas je razbremenil rokovanja z neskončnimi kupi papirja.

Prav tako je s sistemom vzpostavljen tudi nadzor nad potekom kroženja dokumentov v družbi ter sledljivost, zaradi česar ne moremo več govoriti o nezanesljivosti procesa potrjevanja, kar je bilo pri klasičnem potrjevanju največji problem. A še tako sofisticiran informacijski sistem ne zadošča, saj ga kljub vsemu vodijo ljudje.

Zakaj je potrjevanje računov tako pomembno?

Naša družba ni imuna na dogajanje v okolju in se prav tako kot ostali ukvarja s problemi plačilne nediscipline in posledičnega pomanjkanja likvidnih sredstev, zato so pravočasne in pravilne informacije o potrebnih sredstvih ključnega pomena. Zaradi zelo omejenih denarnih sredstev se za njihovo porabo zelo selektivno odločamo, nepravilne informacije o obveznostih pa lahko privedejo do dragih napak.

Potrjevanje računov ni nek nebodigatreba, ampak zelo odgovorno delo.

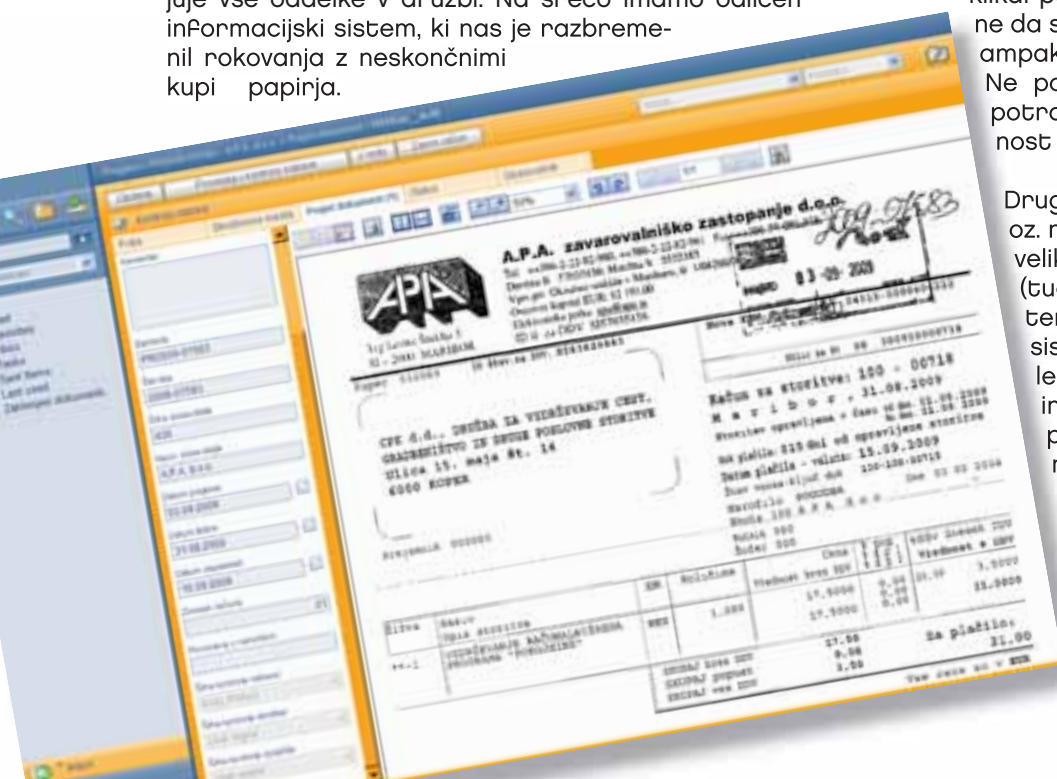
V kolikor menimo, da je z računom karkoli narobe, tak račun čim prej argumentirano zavrtnemo in ga ne zadržujemo pri sebi ter čakamo na boljše čase... Z dolgim odzivnim časom na morebitne nepravilnosti si pri dobaviteljih ustvarjamo nič kaj ugledno sliko. Pa tudi ničesar ne pridobimo. Razen podvojenega dela. V vsakem primeru se zavrtnjen račun vrne nazaj, resda s popravljeno vsebino. Pogrešam delne zavrtnitve. Če je na računu napaka le v eni postavki, zato ne zavrtnemo celega računa, ampak se z dobaviteljem dogovorimo za izstavitvev dobropisa. Pri potrjevanju pa opozorimo, da se plača le nesporni del.

Tudi odsotnost posameznika ni argument za zadrževanje računov. Vsak mora sam poskrbeti za nadomeščanje. Če je kdo prezaseden s tekočimi zadolžitvami, mora to sporočiti svojemu vodji in skupaj morata poiskati rešitev, da zaradi tega ne zastaja proces potrjevanja računov.

Kar vidim vas, kako se čudite, kako lahko pričakujem, da bo po celodnevem delu bodisi na gradbišču bodisi na vzdrževanju ali sestankovanju, nekdo še klikal po dokumentnem. Res je, in še več: ne da se samo »poklika« nabrane račune, ampak da se jih tudi vsebinsko pregleda. Ne pozabite, da s potrditvijo računa potrdite upravičenost in verodostojnost stroška.

Druge posledice zadrževanja računov oz. njihovega preneglega zavrtačanja: velika verjetnost zamude pri plačilih (tudi pri tistih dobaviteljih, pri katerih si tega ne smemo privoščiti); sistemsko se lahko plača namreč le potrjen in poknjižen račun; pozne in netočne informacije v izkazih o poslovanju družbe; netočne informacije o stroških, saj so zaradi

¹ V sestavi: Zdenka, Marinko, Beti, pa še moja malenkost se kdaj vključi

prepozne potrditve stroški nemalokrat preneseni v naslednje obdobje; onemogočeno je davčno optimiranje itd.

Skratka: ključnega pomena je, da poskrbite, da gre račun, ki pride k vam v obdelavo (kontrola nabave, kontrola stroška, potrditev stroška, potrditev plačila), čim prej naprej od vas v sistem (najkasneje v dveh delovnih dneh). Če seštejete, koliko sodelavcev potrjuje en račun, lahko kaj hitro ugotovite, da je, tudi če vsi potrdijo račun pravočasno, za to potrebno najmanj osem dni. Naprej lahko računate sami. Cilj je doseči, da od vnosa računa v sistem do knjiženja računa, ne preteče več kot pet delovnih dni.

S seboj prinašam izkušnjo, da se lahko poslovni mesec zaključi 10. v mesecu za pretekli mesec. Zato odgovora »to je pri nas nemogoče« preprosto ne morem sprejeti. Vsi skupaj se moramo potruditi, da bo čas potrjevanja računov krajši.

Pa še to: ko vas bo na začetku omenjeni strelski vod ponovno poklical in opozoril na poln nabiralnik, ne jemljite tega osebno, ampak le kot dobronamerno opozorilo na zadolžitev, za katero bi morali skrbeti sami... Ko spraznite svoj nabiralnik, se za druge v verigi delo šele začne. Spoštujte delo sodelavcev.

Ingrid Orel

Vodja Finančno računovodskega oddelka

INTRANET

Naj vas spomnim na našo intranet stran:

www.modrapot.si

Dnevno jo ažuriramo in dodajamo nove vsebine.

V rubriki »zanimivosti« boste izvedeli kaj se je zgodilo »na današnji dan«. Objavljeni so zanimivi prispevki iz področja gradbeništva in ostalih področij.

V »knjižnici« lahko preberete članke o CPK, ki jih objavljajo razni mediji, objavljeni so pravilniki, navodila in sklepi.

Sodelujte tudi vi. S predlogi, objavami, kritikami. Sporočite mi, kaj bi želeli brati, kaj vas zanima, kaj naj dodamo. Predvsem pa, intranet stran spremljajte, berite, pa tudi kaj napišite.

Samo skupaj lahko ustvarimo nekaj boljšega.

Kdor je geslo založil, pozabil, naj se obrne na:

tanja.mejak@cpk.si ali **05-663-02-14**.

Tanja Mejak
Poslovna asistentka

PRIŠLI, ODŠLI

V družbi CPK smo v juniju, juliju in v avgustu na novo zaposlovali predvsem v PC Mehanizacija, in sicer smo zaposlili štiri voznike: **Stanka Valenčiča, Staneta Lenarčiča, Daria Gostimiroviča** in **Edija Širco** ter tri strojnike: **Jordana Gustinčiča, Damirja Marđetka** in **Andreja Pribaca**.

Na delovnem mestu kontroler poslovanja smo zaposlili **Marinelo Tomšič Kompara** ter v PC Gradnje pripravnika **Jakoba Saksido**.

Delovno razmerje z družbo sta prekinila invalida **Oskar Filipčič** in **Vladimir Bažec**, delovno razmerje za določen čas pa je poteklo vozniku **Zoranu Neniću, Rajku Radiću** in nabavni referentki **Loredani Božič**.

V mesecu juliju sta se upokojila voznika **Ermin Kariž** in **Franc Tomšič**, v mesecu avgustu pa se je invalidsko upokojil zidar **Bernard Lepčihar**.

Trenutno imamo 297 zaposlenih od tega 36 žensk in 261 moških.

Mojca Sušnik
Strokovna sodelavka za
kadrovske in splošne zadeve

Vsem novorojenim otrokom ter vsem staršem, tudi tistim, ki bodo to postali, namenjam naslednjo pesem.

Neža Maurer

Odšel je

Na vrata trka moj ljubljani otrok.

Ne odprem mu.

Delo imam.

Veliko nujnega dela.

Otrok trka in kliče, potem zajoče - in utihne.

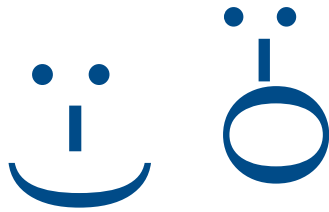
Kasneje, ko je delo opravljeno,

odprem vrata in srce,

toda otroka ni. Odšel je.

Smeški

V davnih časih, ob koncu prejšnjega tisočletja, ko sem še obiskoval srednjo šolo, sem na računalniku prvič zagledal znak :-). Ker nisem vedel kaj to čudo pomeni, sem povprašal sošolca, ki je bil zelo na tekočem z računalniškimi zadevami. Pogovor se je odvijal nekako tako (iz originala prevedeno v knjižno slovenščino):

- »Kaj pomeni to dvopičje, minus in zaklepaj?«
- »To je smeško, kaj ne vidiš?«
- »Kakšen smeško, ne razumem!?«
- »Zasukaj glavo v levo, pa ti bo vse jasno.«
- »Pa reeeeeeeeeeeeees!«

Smiley oz. smeško se je prismejalo na svet 19. septembra 1982, ko je Scott Fahlman na dopisni seznam ameriške univerze Carnegie Mellon poslal sporočilo, v katerem je predlagal uporabo danes vsem dobro znanih simbolov za izražanje čustev: :-) za izraz veselja ter :(za izraz žalosti.

Smeški so od takrat vsakdanji spremljevalci, njihova uporaba pa je najbolj pogosta v internetnih klepetalnicah, blogih, elektronskih poštah, SMS sporočilih...

S kombiniranjem se je skozi čas razvilo mnogo najrazličnejših smeškov. Poglejmo si nekatere:

:-)	:)	:]	8-)	vesel
:D	xD	:))		nasmejan
:-(	:(	:[		žalosten
;-)	;) :	;		mežika
:-P	:P			kaže jezik
:-O	:O	:o		šokiran, presenečen
:-/	:/	:/		zdolgočasen, nejevoljen

Kot zanimivost predstavljamo še smeške, ki jih množično uporabljajo v Aziji in jih za razliko od »zahodnjaških« smeškov »beremo« brez zasuka glave v levo.

(^_^)	vesel
(^o^)	nasmejan
(;_;	žalosten, joče
(^_~)	mežika
(-.-)	spi
(O.o)	šokiran
d(^_^)b	poslušá muziko (slušalke)

Uporaba smeškov seveda ni nikjer predpisana, tako da lahko uporabljate tiste, ki so vam najbolj všeč, ali pa si izmislite svoje.

:-) pozdrav

Primož Kralj
Vodja inFormmatike

Urejenost okolice in delovnega prostora

Celostna podoba družbe je sestavljena iz številnih elementov, preko katerih hote ali nehote posreduje v okolje inFormacije o sebi in na podlagi katerih si okolje oziroma različne javnosti, in znotraj njih posamezniki, izoblikujejo podobo o družbi. Med najpomembnejše spadata tudi urejenost okolice in urejenost delovnih prostorov, kar zaokrožuje pojem delovnega okolja, v katerem prebijemo velik del našega življenja. Povprečno zaposleni na delovnem mestu preživijo med osem in devet ur (s tem se lahko meri le še čas, ko spijo), zato je bistvenega pomena, da je okolje prijetno urejeno.

Prav urejena okolica poslovnega objekta je svojevrstna izkaznica družbe. Pometene in po potrebi tudi oprane asfaltirane in tlakovane površine, negovane in redno pokošene zelenice, pozimi pa tudi sprotno odstranjevanje snega s parkirišč in poti, pogosto o družbi povedo več, kot še tako bleščeča notranjost stavbe in luksuzna urejenost pisarn.

Urejena ali neurejena okolica dà prvi vtis, ki ga stranka ali poslovni partner dobi ob prihodu v družbo. Tudi zaposleni se zagotovo bolje počutijo v urejenem okolju.

Prav tako je pomembna urejenost notranjih prostorov. Največkrat so le-ti ogledalo zaposlenega, ki dela v prostoru. Pospravljene delovne površine, urejene omare, predali niso le znak

Pomen celostne podobe družbe

urejenosti zaposlenega, temveč tudi njegovega občutka za red, njegovih navad in razumevanja ter odnosa do okolice.

Nekateri zaposleni si znajo sami ustvariti prijeten delovni prostor; saj z majhnimi detajli popestrijo in oplešajo svoj delovni prostor; da se počutijo čim bolj domače. Na ta način tudi lažje in bolj učinkovito

opravljajo delovne naloge, vzpostavijo boljše odnose, povečujejo zadovoljstvo, motivacijo, ustvarjalnost in pripadnost družbi. Prijetno delovno okolje je pozitivno tudi za delodajalca, ki zato dosega boljše poslovne rezultate.

Tudi zunanja urejenost okolice vseh naših enot je v večji meri odvisna od nas samih. Od vsakega izmed nas je odvisno, kam in kako bomo odložili delovno orodje, predmete, ki jih potrebujemo pri delu, preostanek materialov, smeti, kako bodo po zaključku delovnega dne parkirana tovorna vozila in stroji... Vsaka, še tako nepomembna malenkost, lahko pomembno vpliva na ugled naše družbe.

Ob ogledu nekaterih enot družbe, ki sva ga opravili s pomočnico direktorja za strateške projekte, sva opazili kar veliko razliko med urejenostjo posameznih enot. Žal še nisva obiskali vseh enot, tako da trenutna slika urejenosti vseh enot še ni popolna.

Pohvalim lahko samoiniciativnost zaposlenih na asfaltni bazi in v kamnolomu Črni Kal. Na asfaltni bazi so zaposleni sami pobelili pisarne, obnovili okna... Verjamem, da se zaposleni v sveže pobeljenih pisarnah zanimivih barvnih kombinacij, veliko bolje počutijo. V kamnolomu v Črnem Kalu pa so zaposleni sami prebarvali zunanost stavbe.

Tako malo je potrebno, da smo bolj urejeni in da se bolje počutimo.

Tanja MEJAK
Poslovna asistentka

V poslovni svet prihaja generacija »Y«.

Smo pripravljeni na nov izziv?

Tema problematike razumevanja in sodelovanja različnih generacij je v slovenskem prostoru še dokaj neznana. Pogosto slišimo, da pripadniki različnih generacij težko najdejo skupni jezik, še posebno pa je to vidno na delovnem mestu. Če je danes v poslovnem svetu včasih težko, ker starejši ne razumejo mlajših in obratno, bo v prihodnosti izziv sodelovanja različnih generacij še večji.

Razlike med generacijami namreč še nikoli niso bile tako velike, kot bodo v naslednjih letih. Čez nekaj let bo po ocenah statističnih strokovnjakov več kot polovica svetovne populacije stare nad 50 let in več kot tretjina delovne sile več kot 45. Večino delovno aktivne populacije bo tako predstavljala generacija Y, njihovo vodenje pa bo starejšim generacijam predstavljalo velik izziv. Razumevanje in upoštevanje značilnosti generacij, ki zasedajo ključna delovna mesta, je temelj pravih poslovnih odločitev. Zaposleni bodo morali biti dobro motivirani in pravilno vodeni, da bodo učinkovitejši in da bodo dosegli optimalne rezultate individualnega in skupinskega dela.

Generacijsko sliko delovno aktivnega prebivalstva lahko razdelimo na štiri večje skupine:

- generacija veteranov, ki so rojeni v obdobju 1922 – 1943,
- generacija "otrok blaginje" ali tako imenovana "baby-boom" generacija, rojeni v obdobju 1944 – 1960,
- generacija X, rojeni v obdobju 1961 – 1980,
- generacija Y, rojeni od leta 1981 do 2001.

Generacijske skupine se razlikujejo po vrsti značilnosti, tudi z vidika razvoja kariere in dela v družbi. Drugačne so njihove delovne navade, motivi in vrednote, kar od vodij zahteva različne vodstvene prijeme, pa tudi razumevanje vseh generacij in njihovih značilnosti, ki so lahko vir številnih konfliktov.

Prevladujoče značilnosti posameznih generacijskih skupin so le okvir, ki so ga opredelile različne raziskave.

Poglavitne značilnosti generacij:

Veterani Cenijo lojalnost in disciplino ter avtoriteto in hierarhično razdelitev. Ta generacija je odigrala v svojih podjetjih ključno vlogo v času hitrega gospodarskega razvoja. Ker so odrasli v skromnejših razmerah, cenijo preprostost in podpirajo socialno pravičnost ter blagostanje.

Baby boomerji

Na trg dela so se vključevali v kritičnih trenutkih, med sredino šestdesetih in koncem sedemdesetih, ko je večina evropskih gospodarstev že napredovala, kar je pripomoglo k pomembnim poslovnim uspehom te generacije. Trenutno je večina njenih pripadnikov na vodilnih položajih.

Generacija X

Pripadniki te generacije imajo najboljšo izobrazbo in delovno izkustvo. Glavna značilnost je odmikanje od do tedaj tradicionalnih okvirov vedenja, kot je na primer vzpostavljanje neformalnih poslovnih okolij in fleksibilnejših struktur poslovanja. Generacija je močna po številu podjetnikov, ki so stopili na poslovno pot izven velikih organizacij ter so sami uresničili poslovne ambicije na projekte.

Generacija Y

Njihova realnost so Facebook, MySpace, YouTube, Second liPe, itd. Temu primerne so tudi njihove osebnostne značilnosti. V poslovni svet prinašajo drugačne vrednote in imajo glede dela, vodenja, nagrajevanja ter komuniciranja popolnoma drugačna pričakovanja, kot jih imajo generacije pred njimi.

Kategorije	Baby-boom generacija	X - generacija	Y - generacija
Priljubljen način vodenja	Pripravljeni sprejeti različne stile vodenja (»šep je šep«)	Samo sposobni vodje so dobri	Pričakujejo sodelovanje z vodstvom
Vrednost izkušenj	Izkušnje so dober učitelj	Ne govori mi, kje si bil, pokaži mi, kaj znaš	Izkušnje so nepomembne, ker se svet prehitro menja.
Samostojnost	Ni kritično, a večina je nekaj potrebuje	Usmerite jih, potem jih pustite pri miru.	Vprašanja, vprašanja, vprašanja,
Povratne informacije	Povratne informacije pomagajo	Pričakujejo redne povratne informacije	Potrebujejo stalne in hitre povratne informacije.
Nagrade	Priznanje	Svoboda je največja nagrada	Govorica denarja
Izobraževanje	Da in ne; nekateri mislijo, da so prestari	Skozi zahtevajo izobraževanje, če ne, gredo	So še vedno v stanju opravljanja izpitov
Delovni čas	Delali bomo, dokler ne bo delo končano, če je treba	Naredijo svoje in gredo domov	Delajo dokler je potrebno ali dokler se ne naveličajo
Uravnovešenost dela in življenja	Prepogosto ignorirana	Dokler so dovolj mladi hočejo polno užiti življenje	So zelo zaposleni – potrebujejo veliko časa
Lojalnost	Nekateri še vedno verjamejo »zaposlen za vse življenje«	Predani so tako kot vsi ostali	Že delajo na strategiji izstopa
Upravljanje z denarjem	Način merjenja uspeha	Omogoča svobodo in neodvisnost	Le sredstvo za ohranjanje njihovega življenjskega sloga

Generacija Y je globalno usmerjena, zanima jih civilna družba (okolje, človekove pravice, pomoč pri katastrofah, ...). So samozavestni, od svojih nadrejenih zahtevajo sodelovanje, ne ukazovanje. So inovativni in fleksibilni, izkušnje starejših jim ne pomenijo veliko, saj se svet vendar ves čas spreminja, hočejo več samostojnosti od ostalih in želijo sprejemati svoje odločitve ter zaključke. Osebnostne interese postavljajo pred družbene. Od vodij zahtevajo stalne in hitre povratne informacije, hkrati pa jim postavljajo vprašanje za vprašanjem. Delo mora biti zabavno, sicer jih neha zanimati. Njihove najpomembnejše vrednote so izrazito individualni pristop, veliko svobode pri delu, zato najraje delajo na več različnih projektih, fleksibilni delovni čas, dovolj denarja za svoj življenjski slog in možnost dodatnih izobraževanj, ki povečujejo njihovo vrednost na trgu dela in zvišujejo kakovost življenja.

Glede vedenja v poslovnem okolju, sta za veterane značilni lojalnost in disciplina, v nasprotju z njimi so baby boomerji bolj optimistični in usmerjeni k samomotivaciji, medtem ko ima generacija X najmanj zupanja v organizacije ter teži k uravnoteženosti in fleksibilnosti. Za generacijo Y je značilno pomanjkanje lojalnosti do ostalih, veliko pa pripomorejo k intenziviranju odnosov med sodelavci in do nadrejenih. Njeni predstavniki stremijo k hitremu razvoju kariere, zaradi česar pogosto menjajo delovna mesta, če se pokaže boljša priložnost.

Priporočila za boljše sodelovanje:

- prvi korak pri ustanavljanju učinkovite ekipe in organizacije je razumevanje razlik in specifičnih lastnosti vsake generacije ter razumevanje družbenih okoliščin in vplivov, ob katerih so se oblikovale,
- za vse zaposlene morajo veljati enaki standardi odgovornosti in nagrajevanja,
- upoštevati, ceniti in spodbujati je treba specifične prednosti generacije,
- učinkovito upravljati z razlikami,
- nujno se je odpovedati stereotipom,
- pomembno je ustvariti prijetno delovno vzdušje
- spoštovati ustrezno ravnovesje med zasebnim in poslovnim življenjem.

14 predlogov:

Kaj je všeč mladim (in tudi starejšim):

- jasna informacija o družbi, njenem poslanstvu, viziji in vrednotah ter zakaj je pomemben prispevek mladega sodelavca v njej,
- jasno opredeljene pristojnosti in odgovornosti,
- čim več odprtega dialoga z nadrejenimi,
- postavljanje ciljev v sodelovanju z vodjem,
- zanimivo delo – čim več nerutinskih in neobičajnih nalog,
- pravočasna, korektna povratna informacija o dogajanju v družbi in osebni uspešnosti,
- čim več priznanj in pohval, tudi pisnih,
- dodelitev dodatnih pristojnosti kot nagrada za uspešnost,
- vključitev v procese odločanja,
- tudi neformalni odnosi in humor na delovnem mestu,
- gibljivost delovnega časa,
- ravnanje z njimi kot z enakovrednimi sodelavci,
- možnosti za nenehno izpopolnjevanje in učenje
- lojalnost je mogoče pridobiti le z lastnim dobrim zgledom.

Kaj narediti?

Je tudi vam znan stavek, da "pretirano gnanje za denarjem zamegli pravi življenjski smisel?" Pripadniki generacije Y imajo drugačne prioritete kot njihovi starši – manj jih zanima varnost in zaslužek, bolj pa prilagodljive službe, čas za potovanja in ravnotežje med zasebnim življenjem in delom. Zaslužek in status, povezan s službo, na njihovi lestvici vrednot nista na prvem mestu. Prav generacija z novimi vrednotami bo v naslednjem desetletju predstavljala večino delovne sile. Nova generacija v poslovnem svetu nikakor ne bo ostala neopažena, saj bo zahtevala korenite spremembe v načinu komunikacije in vodenja ljudi. Nasveti predhodnih generacij, naj »mislijo s svojo glavo«, sprejemajo drugačnost in verjamejo v svoje sposobnosti, jim bodo kljub vsemu dobra popotnica za življenje.

Velike družbe se novi generaciji že prilagajajo, poleg izpostavljanja visokih plač oglašujejo tudi prilagodljiv delovni čas, delo od doma, porodniške dopuste in redne, večkratne letne dopuste. Na Zahod prihajajo tudi zelo usposobljeni strokovnjaki iz Azije, ki nimajo klasičnih značilnosti generacije Y. Zanimiv je zlasti primer Kitajske, kjer generacijo Y sestavljajo edinci (kar je posledica politike), ki so odrasli v zapletenih ekonomskih razmerah. Zato bo njihova delovna etika seveda povsem drugačna od etike zahodne generacije Y.

Kako bomo uspešni z generacijo Y, bomo najbrž lahko ocenjevali šele čez kakšno desetletje, takrat pa bo že vstopala naslednja generacija, generacija Z, otroci, rojeni po letu 2002. Kakšne vrednote bo želela uveljaviti ta generacija, pa zaenkrat lahko samo ugibamo.

Viri:

- Forumova kadrovska konferenca, Maribor, september 2008
- M. Novak: Kako sodelovati z generacijo Y, Manager, avgust 2005
- več spletnih strani

berem, bereš, beremo...

»Knjig nimamo radi tako, da jih spoštujemo, marveč tako, da jih beremo.«

(ruska modrost)

Knjige so nekaj posebnega. Čeprav imamo dandanes že nešteto knjig v elektronski obliki, so tiskane knjige na policah doma, v knjižnicah in knjigarnah nezamenljive. Knjigo lahko ne samo beremo, ampak tudi vonjamo, se je dotikamo in čutimo.

V zadnji številki glasila so me pritegnile zanimive misli iz knjige Ujemi dan, tako, da sem knjigo prebrala in se odločila, da vas spomnim na to, da se lahko naučite delovati tako, da boste dosegli vse tisto, kar želite.

UJEMI DAN, Sedem korakov za doseganje nadpovprečnega v povprečnem svetu (Danny Cox, John Hoover)

Knjiga je namenjena vsem, ki imate vsak dan iste misli, vsem, ki prijateljem pripovedujete o istih izkušnjah, ki bi radi poiskali navdih v sebi in vsem, ki bi želeli spoznati svoje interese. Pa tudi vsem tistim, ki bi radi dosegli nadpovprečno, ki bi radi znali "ujeti dan", dosegli zastavljene cilje, a vam primanjkuje motivacije in tistim, ki bi radi izboljšali osebno učinkovitost.

Avtorja pravita, da bi morali imeti cilje, ki bi nas zares spodbujali in za katerimi bi se z vsem srcem gnali. Ljudje premoremo neskončne zmogljivosti, vendar jih vsi ne razvijemo zato, ker se ne znamo pravilno usmerjati. V knjigi nam zato podata napotke, kako vstopiti v proces odkrivanja in razvijanja lastnih potencialov, vse od začetnega vprašanja "kaj zares hočem" do soočenja z različnimi težavami, na katere naletimo na tej vznemirljivi poti. Kaj pa je težava? »Če težava nima rešitve, ni težava, pač pa življenjsko dejstvo kot vsa druga. Če zanj obstaja rešitev, tudi ni težava. Težava sta moč volje in odločnost, da bi našli rešitev.« (Richard Needham).

Ustvarjanje okoliščin za doseganje nadpovprečnega prestraši večino ljudi, pa naj zasledujejo poslovni uspeh ali uspešnost pri uresničevanju zasebnih ciljev.

Čeprav uničujoče za mnoge izmed nas, pa je za avtorja doseganje nadpovprečnega danost. In v knjigi svojo modrost in zgodbo o uspehu delita z bralcem ter mu pot do uspešnosti pokažeta v sedmih korakih: trenutek resnice/izbiranje zelenih nagrad, razvijanje moči, načrtovanje ciljev, uresničevanje načrta, reševanje težav, skrb za moralo, izziv prihodnosti.

Kakor pravita, ni potrebno, da ste svetovno znan športnik ali igralec, vpliven direktor ali bahaški podjetnik, da bi vam sporočilo te knjige lahko koristilo. Ujemi dan je knjiga za vsakogar, ki poskuša učinkovitost spremeniti v vsakdanje doživetje v poslovnem in zasebnem življenju. Delamo, kar smo. Smo, kar mislimo. Kar mislimo, je določeno s tistim, kar se učimo. Kar se učimo, določa tisto, kar izkusimo, in kar izkusimo, določa tisto, čemur se izpostavlamo in kar s to izkušnjo naredimo. Vse je tu notri, le potruditi se morate, da to spravite ven!

Ko je videti, da je preteklost pomembnejša od prihodnosti, je stagnacija očitna. A ko ugotovimo, kaj hočemo, in zagotovimo, da nas naše delo približuje cilju, odpade veliko naključij. Veliko ljudi ne prepozna svoje priložnosti, ker običajno hodi naokoli, odeta

v pregrinjalo trdega dela (Thomas Edison). Norost je, če vedno znova ponavljamo iste napake in vsakič pričakujemo drugačen rezultat, in prav nič nas ne bo premaknilo, dokler ne vložimo svoje energije.

George Bernard Shaw je dejal: "Ljudje za to, kar so, vedno krivijo okoliščine. Jaz v okoliščine ne verjamem. Na tem svetu uspe tistim, ki se zganejo in poiščejo okoliščine, ki jih sami hočejo. Če pa jih ne najdejo, si jih naredijo." Vsakdo je svoj vodja. Če ne delujemo za svojo sposobnost, gre največkrat za neposreden rezultat ovire, ki smo si jo postavili sami. Taka ovira ni stena v življenju, pač pa rob na listu papirja, čez katerega nismo (še) ničesar napisali. Če ste razočarani in se sprašujete, zakaj v življenju ne napredujete, na rob nedvomno gledate, kot bi bil stena. Veliko ljudi se počuti, kot bi bili izčrpani in ne morejo storiti ničesar več in ničesar boljše kot do zdaj. Veliko jih čuti, da se ne more povzpeti ali izpolniti na višji stopnji. Vsekakor ne moremo tega spremeniti, dokler se sami ne odločimo in na življenje pogledamo z drugimi očmi, ki bi videle, da smo tega sposobni. Če smo oviro postavili sami, jo lahko tudi sami podremo.

Peter F. Drucker je dejal, da "imajo močni ljudje močne šibkosti". Kar je pogosto videti kot izrazita osebnostna pomanjkljivost, je verjetneje le nerešen osebnostni izziv. Odgovore na te izzive boste morda našli v nerazvitih močeh, ki so shranjene med umetnimi ovirami. Ovire, ki si jih postavimo sami, določajo našo samozavest. Ko določimo meje svojih ovir, določimo tudi razpon svoje samozavesti. Takoj ko začnemo razvijati nerazvite moči, se samozavest izboljša in ustvarjalnost poveča. Takoj ko se pogledamo z drugačnimi očmi in vidimo svoje nerazvite moči, polne obljub in možnosti, postanemo navdušeni. Kako verjetno je, da bomo razvili vse svoje zmožnosti, pa je odvisno od tega, kako živimo. Kar koli prižiga naše grelce, postane ključna sestavina, ki napaja razvijanje nerazvitih moči. Ko pa te razvijemo, osebnostna učinkovitost naraste in življenje se spremeni.

Čaka vas zanimivo branje. Knjiga vam bo pomagala pri izboljšanju poslovne in osebne učinkovitosti. Prekinili boste krog stagnacije in ritual ponavljanja včerajšnjega dne. Znali se boste prilagajati in sprejemati spremembe, se naučili intenzivno živeti v sedanosti, svojo energijo usmeriti k cilju, najti nove interese ter se naučili prepoznati in izkoriščati vsako ponujeno priložnost. Izbira pripada vsakomur od nas. Predvsem pa boste ugotovili, s čim upravljate čas. Sicer pa, prepričajte se sami. Veliko užitkov ob branju vam želim.

Kateri dan bi lahko bil najpomembnejši, največji, najusodnejši za vsakega posameznika? Ta dan je današnji. Nikoli ni nihče ta trenutek živel v preteklosti in nikoli ga ne bo v prihodnosti. Danes in vsak dan lahko pomeni nov začetek. Izkoristimo ga! Mogoče bi za začetek izbrali korak ali dva izmed 15 korakov za ohranjanje morale:

1. Naredite si nov seznam ciljev.
2. Pojdite na sprehod.
3. Kupite (in preberite) več knjig o različnih temah.
4. Za konec tedna odpotujte.
5. Izboljšajte svojo fizično kondicijo.
6. Kupite si nekaj, kar ste vedno hoteli.
7. Na večerjo povabite zanimive ljudi.
8. Poslušajte dobro glasbo.
9. Uredite svoj dom in pisarno.
10. Pojdite gledat smešen film ali komika.
11. Naštejte svoje pridobitve in dosežke.
12. Pogovorite se z nekom, ki vas spravlja v dobro voljo.
13. Omislite si konjička.
14. Pomagajte nekomu, ki potrebuje pomoč.
15. Osrečite nekoga drugega.

CARPE DIEM! Ujemite dan! Najboljše šele prihaja!

**"Zemeljske razdalje vabijo oko.
In tako kot oko doseže svoj cilj,
se mora tudi um potruditi,
da doseže ta nova obzorja.
Stavim, da bo vsakdo, ki se
jeseni postavi vrh griča, opazil
nove razsežnosti ne
samo okrog sebe, temveč tudi v sebi."**

H. Borland

Sonja Starc
Strokovna sodelavka za
kadrovske in splošne zadeve

Enovit nadzor nad vremenskim stanjem na slovenskih cestah – cestno vremenski informacijski sistem

Na slovenskem avtocestnem omrežju in ostalih državnih cestah je zgrajenih veliko objektov, med njimi tudi mostovi ter viadukti, ki so bolj izpostavljeni ekstremnim vremenskim razmeram od ostalih odsekov cest. Na teh objektih so nameščene cestno-vremenske postaje, ki spremljajo vremensko stanje na državnih cestah ter omogočajo vnaprejšnje opozarjanje pred nastankom poledice. Podatki iz le-teh se prenašajo v posamezne regionalne nadzorne centre po Sloveniji, od tod pa se bodo v prihodnosti podatki pošiljali v glavni regionalni nadzorni center v Ljubljani. Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji namerava v bližnji prihodnosti vzpostaviti meteorološko službo, ki bo vodila in izvajala meteorološke analize na vseh državnih cestah. Imela bo pregled nad vremensko situacijo ter izdajala napovedi za izboljšano delovanje vzdrževalni služb za avtoceste ter ostale državne ceste. Podatki bodo na voljo tudi vsem ostalim uporabnikom avtocest na spletnih straneh družbe DARS.

Z namenom učinkovitejšega obveščanja uporabnikov avtocest in ostalih državnih cest bo nato DARS, d.d., vzpostavil Cestno-Vremenski InFormacijski Sistem, katerega naloga bo enovito obveščanje o vremenskem stanju na vseh državnih cestah v Republiki Sloveniji.

Cestno vremenski informacijski sistem za državne ceste

Podjetje CGS plus v sodelovanju z DRSC in DDC izvaja projekt, v katerem so povezali cestno vremenske postaje (CVP) na državnih cestah v celovit sistem,

ki omogoča uporabnikom, da lahko ob vsakem času in iz katerekoli lokacije dostopajo do vremenskih in ostalih podatkov.

Sistem prikazuje zadnje stanje in podatke o vremenu, možno pa je tudi pregledovanje stanj in diagramov za pretekla obdobja. To je še posebej uporabno pri prikazu podatkov o stanju vozišča v primerih naknadnega poizvedovanja morebitnih oškodovancev pri prometnih nesrečah. V zimskem času pa lahko iz izpisov in prikazanih diagramov razberemo trenutno stanje cestišča.

Cestno vremenski informacijski sistemi je sestavljen iz naslednjih enot:

- merilna oprema na različnih lokacijah na slovenskih cestah in mostovih,
- postajni podatkovnik za shranjevanje podatkov,
- komunikacijski moduli v posameznih postajah in centralnem strežniku,
- centralni podatkovni strežnik,
- aplikacijski strežnik in posebej prilagojena spletna aplikacija.

Sistem je postavljen tako, da predstavlja osnovo za analizo in prognozo. Omogoča nadgradnjo s specialnimi modeli za napovedovanje poledice, kar bo zelo pomembno za vzdrževalce.

V glavnem imajo cestne vremenske postaje zelo različno merilno opremo, ki se prilagaja času njene postavitve in potrebam po opazovanja lokalnih vremenskih pojavov. Na CGS plus vzpostavljajo cestno vremenske postaje, ki omogočajo priklop različnih senzorjev. Senzorje lahko ločimo na cestne in meteorološke merilnike.

Najpogosteje so na vozišču nameščeni aktivni cestni senzorji za določitev temperature zmrzišča in senzorji za merjenje temperature asfalta. Temperatura asfalta se meri na treh mestih, in sicer na površini cestišča in na globinah 10 cm ter 30 cm. Izjema so merilna mesta na mostu. Poleg tega pa so na posamezni postaji lahko nameščeni še meteorološki senzorji za temperaturo in vlago zraka, ultrazvočni merilnik hitrosti in smeri vetra, merilnik padavin, merilnik trenutnega stanja vremena in ultrazvočni merilnik višine snega.

Na postaji je predvidena še digitalna kamera, ki sicer ne sodi med cestno ali meteorološko opremo, je pa zelo uporabna pri vizualni kontroli delovanja postaje in stanja prometa oziroma trenutnih razmer na terenu, kar še posebej velja v zimskih razmerah in prometnih konicah.

Podatki posameznih senzorjev se najprej shranijo na postajni podatkovnik (data logger), ki omogoča shranjevanje vseh parametrov, zabeleženih na postaji za obdobje najmanj treh mesecev. Obenem pa lahko podatkovnik služi tudi kot komunikacijski modul in po potrebi pošilja alarmna opozorila v nadzorni center oziroma na centralni podatkovni strežnik.

Cestno vremenski informacijski sistem za avtoceste

Cestno vremenske postaje so nameščene na vnaprej določenih lokacijah, predvsem izpostavljenih odsekih cest kot so viadukti ter mostovi. Spremljajo trenutno stanje vremena ter opravljajo meritve sledečih meteoroloških spremenljivk:

- temperatura zraka [°C]
- relativna vlažnost zraka [%]
- zračni pritisk [hPa]
- tip padavin [dež, sneg]
- intenzivnost padavin [mm/h]
- količina padavin [mm]
- hitrost vetra [km/h]
- smer vetra [°]
- vidljivost [m]

Poleg senzorjev za standardizirane meteorološke spremenljivke imajo cestno vremenske postaje tudi patentirane aktivne ter pasivne talne sonde. Aktivna sonda v enakomernih ciklih izpeljuje umetno podhladitev in segrevanje mešanice tekočine na tleh z namenom simulacije procesa tvorjenja ledu vnaprej, medtem ko pasivna sonda to izpeljuje z uporabo matematičnih modelov. Sonde so nameščene v vozišču, merijo ter nadzorujejo sledeče spremenljivke:

- temperatura površine tal [°C]
- mokrost vozišča [mm]
- stanje vozišča z razlikovanjem treh različnih nivojev v odvisnosti od količine vode na cestišču [suho, vlažno, mokro]
- Faktor slanosti [%]

Talna sonda na podlagi izmerjenih podatkov določa alarme za opozarjanje pred sledečimi nevarnostmi:

- nevarnost nastajanja ledu na vozišču
- točka zamrznitve mešanice tekočine
- prisotnost ledu na vozišču

Izmerjeni podatki se zbirajo v centrali v nadzorno-operativnem centru avtocestne baze, beležijo se na vsakih nekaj minut in se avtomatično shranjujejo

v bazo podatkov za kasnejšo obdelavo. Program omogoča pregled in shranjevanje vseh podatkov dobljenih iz postaj, obravnavanje alarmov ter dnevno prognozo za vsako merilno točko. Operaterji nadzornega centra baze imajo te podatke stalno na razpolago, ki le-te posredujejo tudi vzdrževalcem avtoceste, da lahko v različnih situacijah takoj ukrepajo (posipanje, pluženje...). Nameščene so večinoma na viaduktih in mostovih, saj so ti objekti veliko bolj izpostavljeni podhlajenosti od ostalih delov cestišč.

Cestno vremenske postaje pošiljajo podatke večinoma preko optičnega telekomunikacijskega omrežja v lokalne avtocestne vzdrževalne baze po Sloveniji, kjer se nadalje podatki koristijo za pomoč pri vodenju prometa. V vzdrževalnih bazah Kozina ter Vransko, kjer je nameščen sistem za vodenje in nadzor prometa, se podatki koristijo za avtomatično vodenje prometa.

Na viaduktu Goli Vrh na Primorskem kraku avtoceste je nameščena naprava za škropljenje cestišča proizvajalca Boschung, ki se glede na dane pogoje ustrezno avtomatično vklopi ter s posebno mešanico slane tekočine viadukt ščiti pred pojavom poledice. Ta sistem je v Fazi testiranja in se bo v pri-

hodnosti morebiti zgradil še na nekaterih objektih. V poštev pridejo predvsem daljši objekti, saj se na krajših mostovih ali viaduktih tak poseg najverjetneje Finančno ne izide.

Zelo pomemben Faktor pri normalnem in pravilnem delovanju cestno vremenske postaje ter pri zagotavljanju verodostojnih podatkov je ustrezno vzdrževanje tako senzorjev kot sistema kot celote. Cestno vremenske postaje so nameščene tik ob cestišču, kjer so veliko bolj izpostavljene umazaniji in obremenitvam, kot običajne meteorološke postaje. Zelo pomembno je torej redno vzdrževanje cestno vremenskih postaj, taki pregledi se izvajajo sezonsko, dvakrat letno; jeseni pred zimsko sezono ter po končani zimski sezoni spomladi. Po potrebi se servisi izvajajo tudi sredi zimske sezone. Redni servisi obsegajo čiščenje ter kalibracijo vseh senzorjev, testiranje delovanja vseh ciklov, zamenjave sond, ipd. Za nemoteno delovanje sistema cestno vremenskih postaj se sprotno izvajajo tudi mesečni servisni pregledi, pri katerih se preveri delovanje senzorjev ter po potrebi tudi čiščenje le-teh, saj so v poletnih mesecih obremenitve mnogo manjše kot v zimskem času.

Cestno-vremenska postaja kot Faktor pri nadzoru in vodenju prometa

Trenutno stanje je takšno, da se promet vodi ročno. Operaterji nadzornih centrov so zaradi nezadostnih podatkov primorani informacije pridobivati od vzdrževalcev na terenu, preko video kamer (npr. količina vode ter višina snežne odeje na cestišču) ter preko drugih medijev, ki omogočajo vpogled v realne vremenske razmere na območju avtoceste. To pomeni, da sistem za nadzor in vodenje prometa brez verodostojnih vremenskih podatkov ne deluje avtomatsko, kot je cilj in namen vzpostavitve sistemov za nadzor in vodenje prometa.

Zadostni in zanesljivi podatki iz cestno vremenskih postaj narekujejo zanesljivo vodenje prometa na odsekih avtocest, kjer je sistem za nadzor in vodenje prometa nameščen. Če pa so podatki nezanesljivi, lahko prihaja do napačnega obveščanja uporabnikov in v skrajnih situacijah do napačnega vodenja in upravljanja prometa, kar lahko privede tudi do večjih posledic pri uporabnikih in posledično upravljavcu avtoceste.

V ta namen se verodostojne podatke iz cestno vremenskih postaj avtomatično vključuje v sistem za nadzor in vodenje prometa, kateremu cestno vremenski sistem predlaga določeno omejitev ob pojavu alarma zaradi zmanjšane varnosti na cestišču. Podatki, ki se koristijo v sistemu nadzora in vodenja prometa so sledeči; pojav zmanjšane vidljivosti zaradi megle, pojav močnega vetra, količina vode na cestišču, pojav poledice, ipd.

Pridobitve enotnega nadzora vremenskega stanja na avtocestnem omrežju

S kvalitetnimi in zanesljivimi podatki iz cestno vremenskih postaj se precej izboljša delovanje sistema za nadzor in vodenje prometa, saj je tako omogočeno avtomatsko vodenje prometa in podatki iz cestno vremenskih postaj samodejno sprožajo aktivnosti sistema za nadzor in vodenje prometa. Na podlagi verodostojnih podatkov se neovirano potrjujejo prometne vsebine oziroma postopki za vodenja prometa. V pomoč pri vodenju prometa je tudi video nadzor ter vzdrževalci cest na terenu, ponoči pa je preverjanje stanja odvisno predvsem od natančnih in zanesljivih podatkov iz cestno-vremenskih postaj.

Sistemu nadzora in vodenja prometa daje smisel v prvi vrsti pravilen vremenski podatek, nato pa pravilen prometni podatek. Brez pravih podatkov sistem za nadzor in vodenje prometa ne deluje in se vodenje ter upravljanje prometnega toka prenese na nivo, kot smo ga poznali pred uvedbo sistema za nadzor in vodenje prometa.

Po drugi strani imamo z enovitim cestno vremenskim sistemom popoln nadzor nad vremenskimi razmerami na avtocestah. Z dodatnimi in pravilno izbranimi lokacijami cestno vremenskih postaj se odpre realna možnost izdelave termičnega kartiranja na slovenskem cestnem omrežju, ki postane pomemben faktor pri nadzoru in vodenju prometa.

Za konec sem pripravil nekaj povezav, ki si jih lahko pogledate na svetovnem spletu, in sicer:

- <http://meteo.arso.gov.si/met/sl/app/webmet/>
- <http://www.omegaconsult.si/vremenske/>
- http://nt-gisa.cgsplus.si/ddc/default.aspx?tab=2&gma_idf=9

Igor KRULČIČ
Vodja CB Koper

PREMISLEK

Vsak lahko opravi dobro delo

Med sprehodom po plaži, starejši gospod opazi mladega Fanta, kako eno po eno pobira morske zvezde, ki so jih valovi naplavili na mivko in jih meče nazaj v morje.

Pride do njega in vpraša: "Kaj pa počneš mladi mož?"

Fant odgovori: "Te zvezde umrejo, če ostanejo na plaži po sončnem vzhodu! Odločil sem se, da bom, kadar bo le mogoče, prišel sem in jih metal nazaj v morje"

"Ampak ta plaža je dolga kilometre in kilometre", odvrne gospod. "Na tej plaži je na tisoče morskih zvezd, ki ležijo v mivki. Kakšna razlika bo, če ti jih uspe rešiti samo nekaj?"

Fant pogleda morskorožico, ki jo je ravnokar pobral in jo brez besed vrže v morje, nato pogleda gospoda in odvrne: "Za tole, ki sem jo ravnokar vrgel, je to pomenilo veliko razliko."

Gospoda se je ta izjava tako dotaknila, da je od takrat naprej tudi sam na sprehodu ob obali pričel metati morske zvezde nazaj v morje.

Nauk: Vsak lahko prispeva svoj delček k izboljšanju nečesa velikega. Čeprav je kdaj videti, da je vpliv nekega dejanja zanemarljiv, so to lahko zametki velikih sprememb in izboljšav.

In še en izziv za vas. Katero malo stvar boste naredili, da bi izboljšali sami sebe? Katero malo stvar boste naredili, da bi izboljšali vaš tim, vaše podjetje, vašo skupnost?

Vsi na kolo

Se kdaj vprašate, kaj žene naše kolesarje na kolo, na pot dolgih in napornih kilometrov? Poleg želje po doseganju rezultatov in verjetno »zasvojenosti«
s kolesom, najverjetneje tudi skrb za zdravje, ohranjanje dobre telesne aktivnosti.

Pa pogledjmo nekaj nasvetov za zdravo kolesarjenje:

Kolo in telo

Kolesarjenje ima veliko pozitivnih učinkov na naše telo in dušo, saj redna telesna dejavnost ugodno učinkuje na preprečevanje in zdravljenje kroničnih bolezni, kot so bolezni srca in ožilja, sladkorna bolezen, pljučne bolezni, osteoporozna ter bolezni gibal, rak, depresija, anksioznost, debelost ... Ravno tako pa so raziskave pokazale pozitivne učinke kolesarjenja na naše mentalne sposobnosti, saj redno kolesarjenje izboljša koncentracijo, mišljenje, učinkovitost, hkrati pa poveča našo delovno produktivnost, nas varuje pred stresom ... Izboljša se naša psiho fizična kondicija, redno in pravilno dozirano gibanje pa nam pomaga tudi pri uravnavanju telesne teže. Omogoča nam samostojnost (neodvisnost) tudi v starejših letih, izboljša kvaliteto življenja ter podaljša našo življenjsko dobo.

Kolesarjenje v mestu

Kolesarjenje v mestu ima veliko prednosti, saj nam lahko kolo služi kot učinkovito prevozno sredstvo, ko moramo po opravkih, ali pa ga uporabljamo kot obliko transporta na poti v službo, šolo in domov, saj nam lahko prihrani veliko časa. Izognemo se zastojem v prometu, hkrati pa naredimo tudi nekaj zase in za okolje, pa še parkiranje ni težava. Uporaba kolesa varuje okolje, zmanjša se tudi hrup

v mestu. Seveda moramo pri kolesarjenju v mestu dosledno spoštovati cestno prometne predpise, da se izognemo nepotrebnim nesrečam.

Kolesarjenje v naravi

Če si želite malo sprostitve in sožitja z naravo, je kolesarjenje v naravi idealna rešitev, saj je mnogo bolj sproščujoče in običajno tudi bolj zdravo od kolesarjenja po prometnih ulicah v mestu. Vendar nam lahko kolesarjenje v naravi, če imamo kakšno alergijo, povzroči tudi kar nekaj težav. Če smo alergični na pelod ali trave, se je alergenom v naravi smiselno izogniti oziroma se pred njimi preventivno zaščititi z ustreznimi zdravili. Ravno tako je pri kolesarjenju v naravi potrebna še posebna previdnost, da se naš izlet ne bi končal zaradi padca in poškodb.

Kolesarjenje v sobi

Kolesarjenje na sobnem kolesu je lahko idealen nadomestek za kolesarjenje na prostem, ko nam vremenske razmere to onemogočajo.

Je primeren in varnejši način kolesarjenja za ciljne skupine ljudi kot so nosečnice, starostniki s slabimi koordinacijskimi in ravnotežnimi sposobnostmi, neizkušeni kolesarji ter bolniki in poškodovanci, za katere sobno kolesarjenje lahko predstavlja obliko rehabilitacije.

Prva pomoč na kolesu

Zelo pomembno je, da se na pot odpravimo z »glavo«, ki jo zaščitimo še s čelado, ter imamo vedno s seboj vsaj osnovni pribor za prvo pomoč. Najpogostejši vzrok poškodb pri kolesarjenju so padci, pri katerih moramo najprej zaustaviti morebitno krvavitev, kar najlažje storimo s pritiskom preko sterilne gaze na mesto krvavitve. Ob resnejših poškodbah pa je treba poiskati zdravniško pomoč.

Življenje letom in zdravje življenju...

Hrana in pijača

Zelo pomembno je nadomeščanje tekočin. Že pred začetkom kolesarjenja moramo dovolj piti, tekočino pa je potrebno nadomeščati tudi med in po aktivnosti. Če se med vožnjo ne prepotimo, je zadosti, da izgubljeno tekočino nadomeščamo z vodo, če pa je aktivnost intenzivnejša ali dolgotrajnejša, nadomestimo tudi izgubljene elektrolite. Napitki ne smejo vsebovati kofeina, alkohola in biti morajo negazirani. Ko začutimo, da smo žejni, je že prisotna dehidracija, zato je izjemno pomembno, da tekočino nadomeščamo redno in sprti.

Zelo pomembna pa je tudi prehrana kolesarja. Ta naj bo zdrava in uravnotežena. Zaužiti je treba pet obrokov dnevno, dan pa naj se prične z obilnim zajtrkom. Intenzivnejše kolesarjenje vedno začnimo šele 1–2 uri po obilnem obroku.

Kakšni naj bodo intenzivnost, pogostost in trajanje kolesarjenja?

Za začetnike in zdravstveno ogrožene se priporoča zmerno intenzivna vadba (to pomeni, da se nekoliko ogrejemo in rahlo zadihamo), se pravi, da smo telesno dejavni vsaj 3–5 krat na teden po najmanj 30 minut. Telesno dejavnost lahko razdelimo tudi na več krajših sklopov dnevno, posamezen sklop naj ne bo krajši od 10 minut. Izkušeni in zdravi kolesarji pa lahko kolesarijo tudi 45–60 minut pri višji intenzivnosti (se pravi, da se dobro zadihamo in prepotimo) vsak ali vsak drugi dan. Telesna dejavnost je preveč intenzivna, če se med njo ne moremo normalno pogovarjati in zaporedno povedati vsaj pet besed, ne da bi morali vmes vdihniti. Tistim, ki morajo natančneje spremljati srčni utrip, se priporoča uporabo merilcev srčnega utripa med kolesarjenjem.

Testiranje telesne pripravljenosti pred začetkom kolesarjenja

Za začetnike, telesno nedejavne, zdravstveno ogrožene, moške starejše od 40 let in ženske starejše od 50 let je priporočljivo, da pred začetkom kolesarjenja izmerijo svojo telesno pripravljenost. Vsem naštetim se priporoča udeležbo na brezplačnih preizkusih hoje na dva kilometra, ki jih v številnih

slovenskih krajih spomladi in jeseni organizirajo zdravstveni domovi v okviru programa svetovanja za zdravje. Vsake pol leta je dobro izmeriti napredek v telesni kondiciji.

Opozorilni znaki za prekinitev vadbe na kolesu

Če opazimo katerega od znakov: bolečine v prsih, sklepih, vratu, spodnjem delu čeljusti, vzdolž leve roke, vrtoglavica, slabost, pretirana utrujenost, motnje srčnega ritma ali težko dihanje, je treba kolesarjenje prekiniti in se o nadaljevanju posvetovati z zdravnikom.

Koliko počitka in kdaj

Počitek je odvisen od psiho fizične kondicije vsakega posameznika. Pomembno pa je, da med intenzivnejšim in dalj časa trajajočim kolesarjenjem naredimo premore za raztezanje mišic nog in nadomeščanje tekočin. V kolikor še vedno čutimo potrebo po dodatnem odmoru, si ga privoščimo.

Ogrevanje in ohlajanje

Ogrevanje naj traja od 5 do 15 minut, vanj pa vključimo enostavne dinamične ogrevalne vaje in vaje za raztezanje, s čimer preventivno delujemo proti poškodbam. Z raztezanjem preprečimo nastanek mikropoškodb, preprečimo pa tudi bolečine v mišicah.

Kolesarjenje vedno zaključimo z ohlajanjem, ki naj traja od 5 do 15 minut in vključuje raztezanje ter sproščanje. Namen ohlajanja je tudi preprečiti slabost ob navalu krvi v možgane in srce ter preprečiti zastajanje krvi v udih.

Kolesarjenje pa ima poleg naštetih koristi za zdravje, tudi pozitivne vplive na kakovostno bivanjsko okolje. Z njim zmanjšamo delež stroškov za avtomobil, manj časa izgubimo v prometnih zastojih, smo bolj zdravi zaradi vsakodnevne rekreacije. Kolo poveča mobilnost, neodvisnost in dostopnost. Uporabimo ekološko sprejemljiv način prevoza brez škodljivih vplivov na okolje, hkrati pa s tem povečamo varčevanje pri uporabi neobnovljivih virov energije, kot je nafta.

Za konec pa še nekaj zanimivosti:

- Če je naša kolesarska razdalja od doma do službe 10 km na dan, ki jo opravimo od ponedeljka do petka, od meseca aprila do oktobra, potem nam izračun pokaže, da smo naredili kar 1350 km, kar je še več kot nas loči od Ljubljane do Pariza.
  - Če prekolesariš le 15 minut na dan, porabiš za 4 do 7 piškotov kalorij.
  - V Evropi dnevno s kolesom opravijo okoli 50 milijonov voženj (to je 5 % vseh voženj).
- No, kolesarji, se strinjate z napisanim?

Viri: <http://www.gremonapot.si>, <http://kolo.uirs.si>, <http://www.kolesarjenje.com>

Tanja Mejak
Poslovna asistentka

Vse več ljubiteljev Fotografije, ki še niso vstopili v digitalni zajem slike, se v letošnjem letu odloča za nakup prve digitalne kamere. In teh novih kupcev ni malo. Če pogledamo sicer dobre prodajne rezultate zadnjih let, hitro ugotovimo, da približno polovica gospodinjstev še ni vstopila med uporabnike digitalne tehnike zajema slike.

Analogni kompaktni Fotoaparati je (bil) prisoten v vsakem domu. Želja ujeti posnetek, dva, ali več ob domačih dogodkih, na dopustu ali potovanju in s tem ohraniti spomin, je bila pri vseh velika in kompaktni aparat s Filmom je (še) za to zelo primeren. Seveda vedno ni bilo tako. Lahko rečem, da so šele sredi 90. let trend prodaje cenejših analognih kompaktnih Fotoaparatorov, razširjenost Fotolaboratorijev in njihova kakovostna ponudba prispevali k res množični uporabi Fotoaparatorov.

Kateri Fotoaparati kupiti

Danes se trend zamenjave analognih aparatov za digitalne veliko hitreje širi, kot se je pred to novo tehniko. V lanskem letu so bili najcenejši digitalni Fotoaparati še v cenovnem razredu nad 200 evrov. Za večino družinskih Fotografov tak strošek še ni bil opravičljiv. Drugi so se zaradi nepoznavanja digitalne tehnike, predvsem pa bojzani pred njo, še močno oklevali pred zamenjavo Fotoaparata. Nema-

so celo naprednejši od lanskih in iz že malo višjega kakovostnega razreda, so se spustile pod 150 evrov. Ponudba digitalnih kompaktnih Fotoaparatorov v trgovinah, ki jih obiskujemo večkrat in njihova cenovna dostopnost, nam v letošnjem letu prinašata njihov hiter vstop med družinske, ljubiteljske Fotografe. Kako kakovostni in uporabnikom prijazni so danes Fotoaparati v različnih cenovnih in uporabniških razredih?

Prav o teh vprašanjih sem že večkrat pisal. Vendar zaradi vse nižjih cen Fotoaparatorov iz leta v leto opažamo, da se množično uveljavljajo med manj zahtevnimi uporabniki. Cena in kakovost zapisa Fotografije sta povezana in usmerjena k množični uporabi.

Po številkah, obliki in tehničnih podatkih je sicer videti, kot da nam kompaktni aparati nudijo vse več. Vendar so v resnici (zaradi vse večjega nižanja cen) glede kakovosti zapisa vse bolj oddaljeni od aparatov izpred dveh ali treh let. Seveda pa današnji trend ni samo posledica potrebe po vse nižji ceni aparatov, ampak predvsem tega, da današnji kupci ne potrebujejo visoke uporabniške vrednosti in kakovosti, pač pa dobro ceno, da sploh vstopijo v digitalno tehniko.

lokrat je bilo slišati odgovore, da jim Fotoaparati na Film še vedno odlično služi. Danes se cene krepko nižajo, predvsem pa je digitalna Fototehnika vse preprostejša. Zato se v letošnjem letu opaža trend nakupa cenejših digitalnih kompaktnih Fotoaparatorov celo v megamarketih. Cene dobrih kompaktnih digitalnih aparatov za družinsko Fotografiranje, ki

Zahtevnejši družinski, poslovni ali popotniški Fotografi, ki so že doma v tej tehniki, pa zaradi nižanja cen aparatov iz višjih razredov, kot jih imajo zdaj, razmišljajo o zamenjavi. Zahtevnejši Fotograf ali resen ljubitelj Fotografije, ki je vstopil med Fotografe šele s prihodom digitalne tehnike, danes že ve, da brez prestopa med uporabnike zrcalno-refleksnih kamer (SLR) ne gre.

Razredi kompaktnih fotoaparotov

Najprej predstavimo različne razrede digitalnih fotoaparotov, predvsem to, komu so namenjene in kateri uporabniški ali cenovni razred že zadovolji določeno skupino uporabnikov.

Razredi digitalnih fotoaparotov

- **nižji kompaktni razred** (cena od 100 do 200 evrov), 2 do 3-kratni zoom, programska avtomatika, plastično ohišje. Aparati so namenjeni fotografu, ki ne išče tehničnih prednosti, ampak želi s cenejšim aparatom samo zajeti posnetek zanimivega motiva.
- **višji kompaktni razred** (cena od 200 do 500 evrov), 3 do 5-kratni zoom, programska in slikovna avtomatika, polavtomatske funkcije nastavitve časa, zaslonke, ročne nastavitve, možnost korekture osvetlitve in množica nastavitvev, plastično ali aluminijско ohišje.
- **kompaktni fotoaparati z 10 do 18-kratnim zoomom**, (cena od 250 do 500 evrov), 8 do 12-kratni zoom,

programska in slikovna avtomatika, polavtomatske funkcije nastavitve časa, zaslonke, ročne nastavitve, možnost korekture osvetlitve in množica nastavitvev, plastično ohišje.

- **SLR -zrcalno refleksni fotoaparati** (cena od 650 do 5000 evrov), programska in slikovna avtomatika, polavtomatske funkcije nastavitve časa, zaslonke, povsem ročne nastavitve, možnost korekture osvetlitve in množica nastavitvev, ohišje iz plastike ali magnezija, možnost uporabe dodatne bliskavice in objektivov.

Pomembni podatki pri odločitvi za nakup:

- **optični zoom** (širokokoten za fotografiranje v prostorih) 5-100 mm, ekv. 35 mm 28-560
- **optični zoom** (teleobjektiv za fotografiranje oddaljenih stvari, 5-100 mm, ekv. 35 mm 28-560)
- **efektivna ločljivost**
  - 3 mpix, dovolj za fotografijo 13x18 cm
  - 5 mpix, dovolj za fotografijo 20x30 cm - A4.
- **stabilizator** za fotografiranje oddaljenih predmetov - proti tresljajem
- **svetlobna vrednost objektiv** 5-100 mm - F2,8 - F5,7
Manjša številka za F, pomeni da lahko fotografirate pri slabših pogojih, oziroma pri manjši svetlobi.
- **zaporedni posnetki** (recimo 3 fotografije/sek)
- **velikost zaslona** (npr. 2,8") - lažji pregled fotografije
- **napajanje**
  - baterije AA 1,5v – prednost, da lahko kadarkoli zamenjate, oziroma kupite polnilne baterije za večkratno polnjenje
  - Li-ion baterije - prednost, da lahko naredite tudi do 500 posnetkov z enim polnjenjem, slaba stran pa je, da morate pravočasno polniti, oziroma imeti v rezervi še eno tipsko baterijo.

Torej, odločitev bo pogojena s tem, kakšne fotografske ambicije imate, koliko ste že domači v svetu fotografije in koliko ste pripravljeni odšteti za svojega konjička.

Branko Furlanič

Premagali smo sami sebe

Sreda, 26. avgust, dan, ki smo ga težko pričakovali. Pred nami je bil velik podvig, kolesarska tura iz cestne baze v Hrpeljah na Mangartsko sedlo. Celih 165 km, od tega zadnjih 17,5 km čistega vzpona s povprečnim naklonom več kot 9 %. Čeprav smo vedeli, da je naša fizična pripravljenost na vrhuncu, nam ni bilo vseeno. Ideja je bila stara le teden dni, zato je bilo časa za ostale priprave malo. Kljub temu smo se v tako kratkem času odlično organizirali.

Bilo je ob pol sedmih, ko smo se 11 članov kolesarske ekipe CPK (Dejan, Valter, Branko, Gordan, Bogdan, Tadej, Marko, Milan, Darko, Andrej in Luka) in dve spremljevalni vozili odpravili izpred baze v Hrpeljah. Jutro je bilo dokaj sveže, zato dodatna oblačila niso bila odveč. Iz startne rampe so nas pospremili delavci, ki so ravno prihajali v službo. Vzdušje je bilo prekrasno.

V strnjeni koloni smo prečkali Rodik, Divačo, Sežano, Štanjel ter se spustili proti Braniku. Nato... prva počena zračnica na enem izmed koles. Pa se je začelo, smo pomislili. Tokrat se je izkazala spremljevalna ekipa, tako da smo brez postankov nadaljevali.

Na cesti proti Novi Gorici nas je sonce že dodobra ogrelo. Pot se je nadaljevala po soški cesti do Kanala, kjer smo imeli načrtovan prvi postanek. Zaradi dokaj enostavne trase smo se počutili odlično.

Nadaljevali smo pot proti Tolminu. Prav kmalu je števec na kolesu pokazal, da imamo v nogah že 100 km, vendar smo vsi vedeli, da je ravnina za nami. Od Kobarida do Bovca je začela naraščati poraba pitne vode, pa tudi pogovora med nami ni bilo več slišati. V Bovec smo prispeli okrog 12. ure. Drugi postanek je bil planiran za malico in kavo. Vse je potekalo po planu, vendar smo bili že utrujeni. Zaradi nervoze se nekaj časa nismo znali uskladiti, eni bi jedli, drugi še malo počivali... Nakar nas je naš kapetan Gordan hitro ukrotil, ukazal je nadaljevanje za vse tiste, ki se čutijo pripravljene, v nasprotnem primeru je bilo pri roki spremljevalno vozilo.

Cesta se je naprej rahlo vzpenjala, vendar smo v Log pod Mangartom prišli kot po čudežu, z obilo humorja in dobre volje. Tu smo še zadnjič dolili pijačo in začeli jurišati na vrh. Z zadnjimi atomi moči smo, po približno osmih urah aktivnega kolesarjenja, bili vsi na vrhu. Nepozabni trenutki sreče so poplačali ves trud, ki je bil vložen v ta projekt. Sledil je počasni spust v dolino s prekrasnim pogledom na Julijske Alpe. Ob dobri pašti in pivu smo si še zadnjič nazdravili ter se dobre volje odpravili z spremljevalnimi vozili domov.

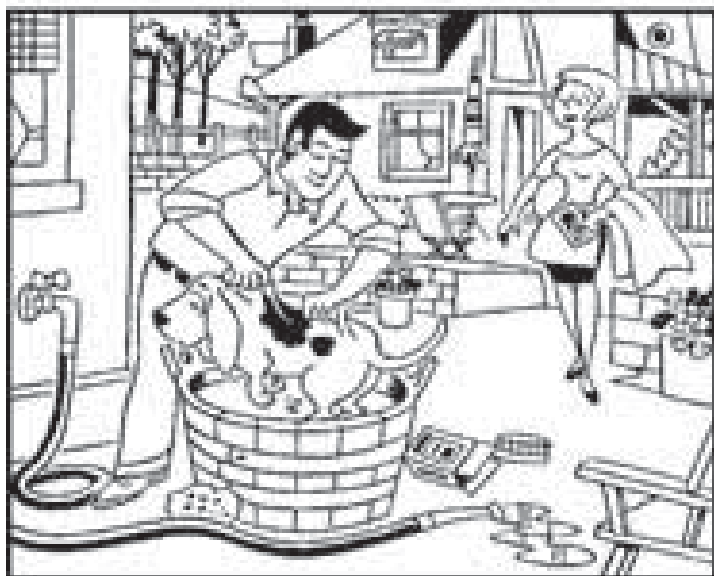
Ob tem bi se zahvalil podjetju CPK, ki nam je omogočilo dve spremljevalni vozili, ki sta nam odlično služili.

Dejan Fabjan

Za bistre oči

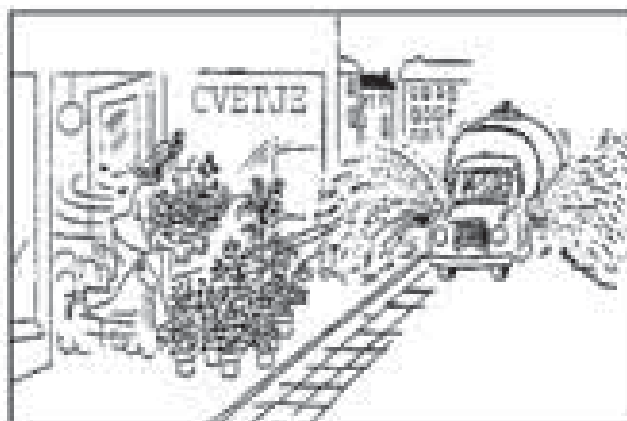
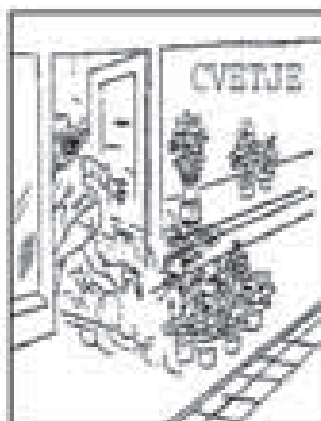
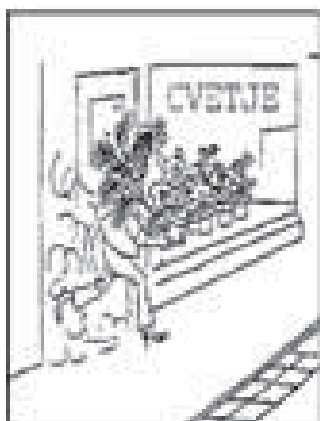
Sliki se razlikujeta v 25 podrobnostih. Poičkite najti vse.

Sudoku

			4		9			
6	5	3	2					8
1	4		8	5				
3						5		4
6	9	2			3			
		8		1			3	
8			1			2		5
				6			8	
	4		2			1		

			2					
5	4	3		7				6
7		5		4				
1	6	8				3		5
3				7	5	4		
	2	5		3				
			9	4		5	3	2
							9	
	4		2			6		

Geslo, ki ga ob pravilni rešitvi dobite pod sliko, do 20. novembra 2009 pošljite na naslov CPK d.d., Ulica 15. maja 14, 6000 Koper ali na elektronski naslov info@cpk.si. Ne pozabite pripisati svojega naslova. Imena izžrebanih nagrajencev bodo objavljena v naslednji številki glasila, obvestili pa jih bomo tudi po pošti.

Tokrat nagrade prejmejo: **Silvo MIHALIČ**, Kozina, **Martina PRIMC**, Ilirska Bistrica, **Metka ISKRA**, Ilirska Bistrica

Nagrajenci so po pošti prejeli praktične nagrade. Vsem za trud in znanje iskreno čestitamo.

SESTAVIL MILKO EMERŠIČ	DO ŽULJA ZAČE BELJENA KOŽA OTISK	KONOP-LJENA SLAMA	IT. LUKA V SEVERNEM JADRANU	OBSEŽEN SPIS. REFERAT	SULTANOVO PISMO ALI LISTINA	SL. ZGODO-VINARKA STADLER	SL. PUBLICIST (ANDREJ)														
JESENSKI MESEC																					
POOVONJI IZSTRELEK																					
OBJAVA V ČASOPISU. OGLAS																					
SRBSKI SLIKAR IN GRAFIK (FRANKO)						TRSKA, DEŠČICA	STARO-GRSKA CAROVNICA														
ČASOPISNO POUKLETJE			POLOTOK V GRČUJI EGIP. BOGINJA NEBA													KAZALNI ZAJMEK	DANSKI OTOK	OZEK BORILNI MEC	NAŠA SOSEDNA DRŽAVA	IT. PISATELJ (FRAN-CESCO)	NAJVIŠJA GORA V TURČUJI
PRAPEŽEV LETNI DOHODEK					RASTLINA GLUCINJA SL. IGRALKA (VERA)																
SUKANEC				LUKONIČ ZA PERFO-RIRANJE VEZNIK																	
RASTLINA Z ENIM SRČASTIM LISTOM								MESTO NA ČESKEM POMANJ-KANJE VITAMINOV													
PTIČ PEVEC IZ DRUŽINE DROZGOV OREŠKAC						KRILU STARO-RIMSKE KOMIENICE			SODOBNIK KELTOV IGRALEC DELON												
								SNOV. MATERUA													
								AFRIŠKI VELE TOK							REAKTIVNO LE TALD ANTIČNO MESTO NA KRETI						
								MOČAN NAPROD. NASHOK										KOVAN DENAR	IGRALKA STARC		
								ŠKOTSKI PILDZIF (ALEXAN.) PUŠČAVSKA ŽIVAL										KAREL ERGEN PLAZ			
CPK	PREBIVALEC SKANDI-NAVSKJE DRŽAVE	MRTVAŠKI ODER	ČCRT. OPIS	IT. PEVNA PAVONE	KATRANI	IME TREH NORDU-SKIH BOŽANSTEV			REKA V SLOVENJI OZEK PAS TRANINE												
TELESNA DEJAVNOST ZA ZABAVO ALI TEKMOVANJE						MESTO V SEVERNI (ITALIJI) STRILJA						JAPONSKI POLITIK (HROBUMI)									
VRSTA NOČNEGA ZABAVISCA							RIMSKA PLEMSKA HODBINA IVAN JEZERNIK														
RAZKROJ RDEČIH KRVNICK									MREŽICA PRI TENISU												
SL. PISA-TELJICA MUCK					LAHEK IN OZEK SPORTNI ČOLNI					MAKEDONSKO PESNIK SOPODV											

Naj dodam, da na spomin uničevalno deluje stalen stres, zato je pomembno, da uživanje zdrave prehrane dopolnjujemo z dovolj počitka in sproščanja (sprehodi v naravi, poslušanje umirjene glasbe, joga, ples...) pa tudi z urjenjem spomina (računanje na pamet, učenje pesmi, pomnenje dnevnih dogodkov, **reševanje križank**).